

**ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ 2017-2020 г.
ОБЩИНА РАЗГРАД**

**VIII.6. АНАЛИЗ НА ОРГАНИЗАЦИОННИТЕ СХЕМИ И ФОРМИ
ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ, ПЛАНИРАНЕ,
ФИНАНСИРАНЕ И ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕНИ И ТАКСИ НА
УСЛУГИТЕ**

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

При разработването на настоящата част от Програмата са използвани следните източници на информация:

- ✚ Национален план за управление на отпадъците в Р България за периода 2014-2020 г.;
- ✚ Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране, 2010-2020 г.;
- ✚ Наредба №14 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Разград, приета от Общински съвет – Разград;
- ✚ Програма за управление на дейностите по отпадъци на Община Разград за периода 2011-2016 г. и отчети на програмата до Общински съвет – Разград за нейното изпълнение;
- ✚ План-сметки за разходите, които ще се финансират от приходите от такса за битови отпадъци, одобрени от Общински съвет – Разград за периода 2006-2016 г.;
- ✚ Одитен доклад №0200006713 на Сметна палата за извършен одит на администрирането и изразходването на такса битови отпадъци и на възлагането и изпълнението на обществените поръчки в Община Разград за периода от 01.01.2012 г. до 30.06.2013 г.;
- ✚ Договори между Община Разград и изпълнители на дейности по управление на битови отпадъци;
- ✚ Ръководство „Принципи, практики и приложение на такса битови отпадъци”, *ISWA Как да се формира правилно такса битови отпадъци* 2011 г.

VIII.6.1. АНАЛИЗ НА СХЕМИТЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Същност на общоевропейските принципи „Замърсителят плаща“ и „Разширена отговорност на производителя“

Рамковата директива за отпадъците (2008/98), съответно ЗУО, оперират както с принципа „Замърсителят плаща“ (член 14), така и с принципа за „Разширена отговорност на производителя“ (член 8), които са взаимно свързани.

Политиката на Общността в областта на околната среда (чл.174 от Договора за създаване на Европейската общност) способства за постигането на следните цели:

- съхраняване, защита и подобряване на качеството на околната среда;
- опазване на човешкото здраве;
- разумно и рационално използване на природните ресурси;
- насърчаване на мерки на международно равнище за справяне с регионалните и световни проблеми на околната среда.

Политиката на Общността по отношение на околната среда има за цел висока степен на защита, отчитайки разнообразието на състоянието в различните региони на Общността. Тя се основава на предпазителния принцип и на принципите за необходимостта от предприемане

на превантивни действия, за приоритета на отстраняване на причините за увреждане на околната среда при източника и за задължението на причинителя на замърсяването да плати.

Принципът **„Замърсителят плаща“** е включен в Договора за създаване на Европейската общност (чл.174). Този принцип във връзка с отпадъците изисква:

- причинителят и притежателят на отпадъци да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве;
- причинителите на отпадъци да поемат отговорност за отпадъците си;
- разходите за опазване на околната среда и човешкото здраве, свързани с образуването и третирането на отпадъците, трябва да бъдат отчитани при определяне цената на продуктите и услугите;
- разходите за третиране и транспортиране на отпадъците са за сметка на причинителите и притежателите на отпадъците.

Принципът **„Разширена отговорност на производителя“** (РОП) е екологичен принцип, който се прилага като съвкупност от мерки с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда от даден продукт и въвежда задължения и отговорности за производителя на продукта по време на целия му жизнен цикъл за ограничаване на съдържанието на опасни вещества, обратно приемане, повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, получени в резултат на употребата на продукта.

В съответствие с този принцип, производителите на продукти трябва да поемат отговорност, включително финансирането за:

- предотвратяване и намаляване на отпадъци, образувани при производството на техните продукти;
- проектиране и разработване на продукти, които подлежат на многократна употреба, са технически издръжливи, не съдържат или имат ограничено съдържание на материали и вещества, представляващи риск за околната среда;
- развиване на пазари за повторната употреба и рециклирането на отпадъците, образувани след крайната употреба на пусканите на пазара продукти.

Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) определя разширената отговорност на производителя като подход за екологична политика, при който отговорността на производителя за продукта обхваща и етапа след потреблението от целия жизнен цикъл на продукта. Политиката за разширената отговорност на производителя се характеризира с:

(1) изместването на отговорността (физически и/или икономически, напълно или частично) във възходящ ред към производителя и извън общините;

(2) осигуряването на стимули на производителите, за да вземат предвид екологичните съображения при създаването на своите продукти.

Докато други инструменти на политиката обикновено имат за цел изолирана точка от веригата, разширената отговорност на производителя се стреми да интегрира сигналите, свързани

с екологичните характеристики на продуктите и производствените процеси в цялата продуктова верига.

Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират битови отпадъци

Потоци отпадъци, за които се прилага схемата

Схемата се прилага за битовите отпадъци от домакинствата (с изключение на 6 групи масово разпространени отпадъци) и за отпадъци, подобни на битовите, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, но образувани от други източници. Подобни на битовите отпадъци се образуват най-вече от административни сгради, образователни институции, социални организации, пазари, търговски обекти, хотели и ресторанти, ателиета за услуги. Битови отпадъци се образуват и от производствени предприятия, но от жизнената дейност на служителите и работниците в тези предприятия. В схемата попадат и строителните отпадъци от ремонтни дейности и от разрушаване на сгради, генерирани от домакинствата и други обекти в малки количества.

Същност на схемата

При тази схема задължени лица са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци.

Тези лица са отговорни за изхвърлянето, включително разделното събиране и изхвърляне на битовите отпадъци в определените за целта съдове и места и за заплащане на разходите за услугите по съхраняване, събиране, транспортиране и третиране на отпадъците в съответствие със Закона за местните данъци и такси, ЗУО и наредбите на общините за управление на отпадъците. Задължените в схемата лица заплащат ежегодна такса за битови отпадъци, в размер определен от общинския съвет за всяко населено място поотделно. Целта на таксата битови отпадъци е прилагане на принципа „замърсителят плаща”. Тъй като общините имат затруднения в определянето на размера на таксата за домакинствата и другите задължени лица, принципът „замърсителят плаща” не се прилага напълно. До края на 2014 г. почти без изключение общините определяха таксата битови отпадъци като процент от данъчната оценка на имотите на гражданите, фирмите и институциите, при това обичайната практика е за домакинствата да се определя по-ниска такса като процент от данъчната оценка от тази, определяна за фирмите и другите юридически лица. След промяната на ЗМДТ в края на 2013 г. законът регламентира, че основата, на която се определя такса битови отпадъци не може да бъде данъчната оценка на недвижимите имоти, тяхната балансова стойност или пазарната им цена. От изменението на закона в тази му част същият беше ежегодно променян, а датата, от която влиза в сила ограничението за основата, на която да се изчислява ТБО – отлагана. Съгласно действащият закон забраната за определяне на размера на таксата на база данъчна оценка на имота ще е в сила от началото на 2017 г.

Другите лица, които участват в схемата, са общините, регионалните сдружения на общини за управление на отпадъците (РСУО) и фирмите или общински предприятия, на които общините възлагат една или повече дейности, свързани със събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци.

В анализираната схема общините имат традиционно големи отговорности, които нарастват особено в последните години, във връзка с новите изисквания за прилагане на йерархията на управление на отпадъците. Основните задължения на общините са:

- ✓ разработване на общинска наредба и на общинска програма за управление на отпадъците;
- ✓ осигуряването на всички елементи на системата за събиране, транспортиране и последващо третиране в инсталации и съоръжения на битовите отпадъци в съответствие със ЗУО и наредбите към него;
- ✓ закриване и рекултивация на депата за битови отпадъци с преустановена експлоатация;
- ✓ организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община;
- ✓ оказване на съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, например чрез определяне на местата за разполагане на контейнерите за разделно събиране на отпадъците от опаковки, както и на други елементи от системите за събиране на масово разпространени отпадъци;
- ✓ общинските системи за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, включително отпадъците от опаковки от хартия, метал, пластмаса и стъкло, трябва да обхванат задължително всички населени места с население по-голямо от 5 000 жители и курортните населени места. За тези населени места законът изисква битовите отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метал, образувани от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради, да се събират разделно в съответствие с реда и условията, регламентирани с наредбите на общините за управление на отпадъците;
- ✓ разделно събиране и съхраняване на битови биоразградими отпадъци и биоотпадъци, в т.ч. за определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на тези отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане – от момента на въвеждане в експлоатация на съоръжения или инсталации за третиране на биоотпадъците. Общините са длъжни да осигурят разделно събиране и оползотворяване на цялото количество на образуваните биоотпадъци от поддържането на обществени площи, паркове и градини на територията на съответната община. Кметовете на общините трябва да разработят подробен график за обслужване на съдовете за събиране на биоотпадъци и да го оповестяват на интернет страницата на съответната община и/или информират населението и обхванатите фирми по друг подходящ начин;
- ✓ осигуряване до средата на 2014 г. на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата и др. отпадъци във всички населени места с население над 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. В населените места с районно деление тези площадки следва да съответстват най-малко на броя на районите, така че предлаганите услуги да бъдат достъпни за жителите на общината. Тези изисквания са нови за общините и целят подобряване на условията за потребителите на услуги за разделно събиране на

отпадъците в населените места и подпомагане на общините за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците;

- ✓ определяне на изискванията към площадките за пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло и създаване и поддържане на регистър на пунктовете за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община и на площадките, осигурени от общините за безвъзмездно предаване на битови отпадъци;
- ✓ определяне на размера на таксите за услугите, свързани с битовите отпадъци и събирането на приходите от таксите;
- ✓ осъществяване на контрол за спазване на изискванията от домакинствата и другите задължени лица в схемата;
- ✓ осъществяване на контрол за изпълнението на договорите от лицата, на които общината е възложила различни дейности, свързани с изпълнение на услуги по събиране и третиране на битовите отпадъци, за строителството на съоръжения за третиране на битови отпадъци, доставката на машини и съоръжения и др.

В изпълнение на задълженията си, произтичащи от ЗУО във връзка с организиране на дейности по събиране и транспортиране и последващо третиране (депониране – към момента на изготвяне на Програмата) на битовите отпадъци, Община Разград е сключила договори, както следва:

- По реда на Закона за обществените поръчки (ЗОП) – за дейностите по:
  - събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения/инсталации за третирането им;
  - поддържане чистотата на териториите за обществено ползване]
  - експлоатация на Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян.

Съгласно Методическите указания за разработването на общински програми за управление на отпадъците настоящия анализ съдържа информация относно видовете предоставяни услуги на гражданите и бизнеса относно отпадъците, финансовите потоци и формите на възлагане на услугите (външни изпълнители по ЗОП, общинско предприятие, административна структура на общината). Съобразно указанията на методиката по-долу е направен преглед на видовете услуги по управление на отпадъците, които се предоставят на гражданите, живущи в населените места на територията на община Разград.

Услуги по събиране и транспортиране на смесени битови отпадъци до депа и съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци

Съгласно чл.19, ал.3, т.т.1, 2 и 3 от ЗУО кметът на общината е отговорен за:

1. осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци – контейнери, кофи и други;
2. събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им;

3. почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Разходите за осъществяване на горепосочените дейности се финансират от приходите от таксата за битови отпадъци съгласно чл.66, ал.1, т.т. 1, 2 и 4 на Закона за местните данъци и такси.

Между Община Разград и „А.С.А. България“ ЕООД, гр. София се изпълнява Договор за възлагане на обществена поръчка №233/15.09.2016 г. *за събиране и транспортиране на битови отпадъци, разполагане и поддръжка на съдове за битови отпадъци, лятно и зимно почистване на улици и други места за обществено ползване на територията на гр. Разград и населените места на община Разград.* Срокът на договора е 2 години.

За място на изпълнение са определени територии за обществено ползване в гр. Разград и във всичките 21 села на общината. Цената се формира на база количество извършена работа по населени места, умножено по единични цени, като за дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване са договорени в лева за един контейнер.

Дейностите, включени в обхвата на договора за възлагане на обществената поръчка са следните:

- ✓ Събиране и транспортиране на отпадъци;
- ✓ Поддържане чистотата на територии за обществено ползване;
- ✓ Снегочистиране и борба със залежаванията през зимния период.

Изпълнителят е задължен да транспортира и разтоварва събраните отпадъци само на регионалното депо за неопасни отпадъци гр.Разград.

Услуги по разделно събиране и транспортиране на хранителни и кухненски биоотпадъци от търговски обекти, детски градини и други подобни

Съгласно чл.19, ал.3, т.10 от ЗУО кметът на общината е отговорен за разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане.

Разходите за осъществяване на горепосочените дейности се финансират от приходите от таксата за битови отпадъци съгласно чл.66, ал.1, т.1 и т.2 Закона за местните данъци и такси.

Към момента на изготвяне на настоящата Програма на територията на регион Разград не са изградени основни съоръжения за третиране (оползотворяване) на отпадъци, а именно – Инсталация за сепариране (сортиране) на отпадъци и Инсталация за оползотворяване на биоразградими отпадъци.

Услуги по разделно събиране и транспортиране на зелени биоотпадъци

Съгласно чл. 34, ал.1 ЗУО (в сила от 01.01.2013 г.) биоотпадъците от поддържане на обществени площи, паркове и градини се събират разделно и същите се третират чрез компостиране или анаеробно разграждане, по начин, който осигурява висока степен на защита на околната среда.

Въвеждането на системи за разделно събиране и транспортиране на зелени биоотпадъци ще се организира след изграждане на Инсталация за оползотворяване на биоразградими отпадъци – част от регионалната система за управление на отпадъците за регион Разград.

Към момента на територията на регион Разград не е изградено съоръжение за оползотворяване на биоразградими отпадъци.

Въвеждането на системи за разделно събиране и транспортиране на зелени биоотпадъци ще се организира след изграждане на Инсталация за оползотворяване на биоразградими отпадъци – част от регионалната система за управление на отпадъците за регион Разград.

Услуги по разделно събиране, транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на опасните битови отпадъци

Съгласно чл.19, ал.3, т.9 от ЗУО кметът на общината отговаря за организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане.

Разходите за осъществяване на горепосочените дейности се финансират от приходите от таксата за битови отпадъци съгласно чл.66, ал.1, т.2 Закона за местните данъци и такси.

В изпълнение на горепосочените задължения Община Разград е сключила два договора с дружества, притежаващи разрешения за дейности с отпадъци издадени по реда на ЗУО, с предмет „Осигуряване и обслужване на площадка за предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.число ЕГО, опасни отпадъци, ОЧЦМ и др. отпадъци”. Дружествата, на които е вменено приемането на разделно събрани отпадъци от домакинствата, ЕГО, опасни отпадъци от бита, ОЧЦМ, и параметрите по тези договори, са както следва:

Таблица VIII.6-1 Площадки за събиране на БО от домакинствата на територията на община Разград

Име на изпълнителя	№ и дата на договора	Местоположение на площадката	№ на имота	Площ на имота, дка	Описание на третирането	Срок на договора
„Скрап-метал-89” ЕООД	Договор №165 от 27.05.2015 г.	с.Ясеновец, местност „Юрглука”	ПИ с идентификатори 020203 и 020204 в землището на с. Ясеновец	1,932	Отпадъците се предават безвъзмездно с изключение на ОЧЦМ с битов характер от физически лица.	5 години
„Метал Експрес” ООД	Договор №166 от 27.05.2015 г.	гр. Разград, ул. „Перистър” №1	ПИ с идентификатори 61710.505.322 и 61710.505.323 по Кадарстралната карта на гр. Разград		Отпадъците се предават безвъзмездно с изключение на ОЧЦМ с битов характер от физически лица.	5 години

За да бъде дадена системата достатъчно ефективна, населението трябва да бъде запознато не само със съществуването ѝ, но също и с важността от опазване на околната среда. Кампаниите за повишаване на информираността на населението са много важен аспект за ползотворното функциониране на системата, като тези кампании трябва да бъдат периодично повтаряни.

Община Разград е избрана по Българо-швейцарската програма за сътрудничество (БШПС) като пилотна община за изграждане на общински център за разделно събиране и

съхраняване на опасни битови отпадъци от домакинствата. Възложител на проектирането, провеждането на тръжните процедури за избор на изпълнител и изграждането на общинския център ще бъде ПУДООС в качеството му на Изпълнителна агенция на БШПС. След изграждането му центърът ще бъде предаден в собственост на Община Разград, която ще отговаря за експлоатацията му.

Предвидено е общинският център да се изгради в поземлен имот с идентификатор 61710.505.169 по кадастралната карта на гр. Разград. Видовете опасни битови отпадъци, които ще се приемат в центъра с цел временно съхраняване до предаването им за последващо третиране, са: лаково-бояджийски материали и покрития; домакински препарати и химикали; фармацевтични продукти; живак и живаксъдържащи отпадъци; НУБА; ИУЕЕО; отработени масла; кърпи, замърсени с опасни вещества и др. Събраните и съхранявани отпадъци в центъра периодично ще се транспортират до площадки на други оператори; на територията на центъра няма да се извършва оползотворяване и/или обезвреждане на отпадъци.

Услуги по разделно събиране и транспортиране на други битови отпадъци (например рециклируеми отпадъци, пепел и сгурия, текстилни и други потоци битови отпадъци)

Съгласно чл.19, ал.3, т.т.6 и 7 от ЗУО кметът на общината отговаря за:

- разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
- организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци.

Съгласно правната норма на чл.33, ал.1 ЗУО системите за разделно събиране на отпадъчни материали и за разделно събиране на отпадъци от опаковки включват всички населени места с население, по-голямо от 5 000 жители, и курортните населени места. Считано от 01.01.2013 г. ползвателите на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради в горепосочените населени места са длъжни да събират разделно освен отпадъците от опаковки и отпадъчните материали и да ги предават на лица, притежаващи съответни документи, издадени по реда на ЗУО и ЗООС.

За изпълнение на задълженията си съгласно предходния ЗУО кметът на община Разград е сключил договор с организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки – „Екопак България” АД с цел осигуряване на разделно събиране на отпадъците от опаковки на територията на град Разград.

В края на 2006 година системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки стартира като триконтейнерна (жълт (за пластмаси и метали), син (за хартия и картон) и зелен (за стъкло), с 53 точки (общо 165 контейнера за разделно събиране на опаковки на територията на град Разград), като по този начин е било обхванато население от 38 776 души. Всички контейнери са били с обем 1.1 куб.м., като един комплект контейнери е обслужвал 750 жители. Прилаганата система за разделно събиране на отпадъци от опаковки е най-разпространената в Европа и е доказала своята ефективност.

През 2010 година между Община Разград и „Екопак България” АД е подписан нов договор №80/7.04.2010 г. за сътрудничество. През 2011 година системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на град Разград е триконтейнерна, с 54 точки с контейнери тип „Ракла” с обем 1,1 куб.м, от които 51 броя сини контейнери, 54 броя жълти контейнери, 54 броя зелени контейнера. Контейнерите са се обслужвали 4 пъти месечно за сини и жълти съдове за съхраняване на отпадъци от опаковки и 1 път месечно за зелените съдове.

Поради липса на интерес от страна на „Екопак България” АД, организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки е прекратила договора си за сътрудничество с Община Разград считано от м.април 2016 г.

През февруари 2017 година община Разград сключва договор с ООП „Екобулпак“, като системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на общината включва 150 точки.

Услуги по предварително третиране – сортиране/сепариране на оползотворимите битови отпадъци от събраните смесени битови отпадъци преди обезвреждането им

Към момента на изготвяне на настоящата Програма на територията на регион Разград не е изградено съоръжение за предварително третиране (сортиране) на смесените битови отпадъци. В рамките на проект за техническа помощ, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013” е изготвен инвестиционен проект за инсталация за сортиране. Изграждането на самата инсталация ще се реализира чрез финансовата помощ на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.”, процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG16M1OP002-2.002 „Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци”.

Подробна информация за Инсталацията за сортиране е дадена в т. *Инсталации за предварително третиране/сепариране, сортиране и за други битови отпадъци* от Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците в Община Разград.

Услуги по предварително третиране, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на битови отпадъци за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци

Съгласно чл.19, ал.3, т.4 от ЗУО кметът на общината отговаря за избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци.

Кметът на общината отговаря и за осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места (чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО).

Оползотворяване на биоразградими отпадъци

Целесъобразно е осигуряване на финансиране за проектиране и изграждане на Инсталации за оползотворяване на отпадъци (Инсталация за сортиране и Инсталация за

компостиране) чрез Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.". Управляващият орган на ОПОС е обявил процедура за директно предоставяне на БФП за изграждане на горепосочените инсталации.

Обезвреждане на битови отпадъци

Регионалното съоръжение за обезвреждане на битови отпадъци за регион Разград, включващ общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян, е Регионално депо за неопасни отпадъци – Разград. Депото е въведено в експлоатация през 2009 година с Решение за ползване №СТ-05-851 от 27.07.2009 г. (Регионално депо за ТБО – Разград I-ви етап и външно ел.захранване, реконструкция на съществуващ ТП и кабел НН), издадено от Дирекция за национален строителен контрол – гр. София.

След проведена открита процедура по реда на ЗОП Община Разград е сключила 5-годишен Договор №238 от 20.07.2015 г. с „А.С.А. България“ ЕООД, гр. София с предмет „Експлоатация на обект Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян". Цената на услугата е 10,60 лв./тон без ДДС за депониране на неопасни отпадъци, в т.число битови отпадъци.

Осъществяване на мониторинг, рекултивация и следексплоатационни грижи на съоръженията за третиране и обезвреждане на битови отпадъци

От 01.01.2011 г. Община Разград периодично превежда финансови средства (отчисления по чл.60 ЗУО) по банкова сметка на РИОСВ – Русе на база количество генерирани битови отпадъци от населението на общината, които са депонирани на територията на регионално депо Разград. Размерът на отчисленията за клетка 1 за неопасни отпадъци е 3,86 лв./тон депониран отпадък и същия се определя от собственика на депото (Община Разград). Целта на регулярното заплащане на отчисления по чл.60 ЗУО е да се акумулират средства за закриване на клетките за неопасни отпадъци, изградени на територията на Регионално депо – Разград, след изчерпване на капацитета им и осъществяване на последващ 30-годишен мониторинг.

Мониторинг на територията на територията на Регионално депо – Разград

Съгласно изискванията на *Наредба №6 от 27 август 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци* цената за депониране на отпадъци трябва да възстановява разходите за изграждане на депото и да покрива разходите за експлоатация, мониторинг, закриване и следексплоатационни грижи за площадката на депото за период не по-кратък от 30 години (чл.14, ал.5. от наредбата).

С условията, поставени в комплексното разрешително компетентният орган определя изискванията към процедурите за контрол и мониторинг, включително и определяне на индикаторните показатели и прага на замърсяване на подземните води, както и съответните изисквания за закриване на депото и за следексплоатационните грижи (чл. 15, ал.1, т.3 от наредбата).

С обезпеченията по чл.60 ЗУО се акумулират средства за закриване, рекултивация и следексплоатационни грижи за депото, включващи:

- Демонтаж на изградените постоянни съоръжения, които не са свързани с опазване на околната среда и с бъдещото функционално предназначение на терена;

- Контрол и наблюдение на параметрите на околната среда за срок не по-кратък от 30 години след закриване на депото;
- Управление на инфилтратата от депото за срок не по-кратък от 30 години след закриване на депото;
- Управление на отделените от депото газове за срок не по-кратък от 30 години след закриване на депото;
- Почистване на наличните охранителни канавки за ограничаване на достъпа на водите до тялото на депото.

Мониторингът на компонентите и факторите на околната среда, в т.ч. и извършването на топография на депото, се осъществява по параметрите и с честотата, посочена в условията на КР №248-Н0/2008.

Община Разград като собственик на депото е прехвърлила задължението по извършване на изисквания се съгласно условията на КР мониторинг на изпълнителя по договора за обществена поръчка за стопанисване и експлоатация на регионалното съоръжение.

Рекултивация на съществуващо депо за битови отпадъци и съществуващи сметища на територията на община Разград

На територията на Община Разград няма съществуващи/нерегламентирани сметища; същите са били рекултивирани поетапно със средства от общински бюджет – приходи от такса битови отпадъци.

Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.” няма да финансира дейности по закриване и рекултивация на съществуващи общински депа за битови (неопасни) отпадъци. Всеки собственик на депо за отпадъци следва сам да осигури финансови средства за рекултивацията и последващия мониторинг.

За съществуващото депо за битови (неопасни отпадъци), намиращо се местността „Олян бурлук”, землище на гр.Разград, ПИ с идентификатор 61710.19.277 по КК на гр. Разград, е изпълнена техническата рекултивация и част от биологичната рекултивация (последната подлежи на тригодишни отгледни мероприятия).

Повече информация по отношение на съществуващите общински депа за неопасни (битови) отпадъци е посочена в Част VIII.5. *Анализ и информация на замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъци и осъществени мерки за тяхното възстановяване.*

Други услуги, свързани с отпадъците, предоставяни от общината

Съгласно чл.19, ал.3, т.5 кметът на общината отговаря за организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община.

Дейностите по почистване от отпадъци на общинските пътища не следва да се финансират от дейност 623 „Чистота” (приходи от такса битови отпадъци), тъй като същите не фигурират в обхвата на чл.66, ал.1, т.т.1-4 на ЗМДТ. Обезпечаването на финансови средства за горепосочената дейност следва да е чрез общия бюджет на общината, а не чрез приходите от ТБО.

Услуги чрез прилагане на схемата за „Разширена отговорност на производителя“

Съгласно Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъци в настоящия раздел се анализират обхванати населени места, основни задължения по договорите, времеви хоризонт, финансиране на схемата, съвместяване с общинските системи за разделно събиране на отпадъци; постигнатите и очакваните резултати от изпълнението на договорите по отношение на управление на съответните потоци отпадъци и приноса им към постигане на целите на общината за рециклиране и оползотворяване и намаляване на депонираните отпадъци.

В настоящия раздел се анализира схемата и сключените договори на Община Разград с организации за оползотворяване на следните видове специфични отпадъчни потоци категоризирани като такива в Националния план за управление на отпадъците: отпадъци от опаковки; ИУМПС; ИУЕЕО; отпадъчни масла и нефтопродукти; негодни за употреба батерии и акумулатори и излезли от употреба гуми.

Същност на схемата

При схема за „Разширена отговорност на производителя“ лицата, пускащи на пазара продукти, които след употреба се превръщат в масово разпространени отпадъци, са задължените по схемата лица и носят отговорност в съответствие с изискванията на ЗУО и специфичните наредби за всеки вид МРО за:

- постигане на количествените цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО, определени в Наредбите за всеки вид масово разпространен отпадък;
- съдържанието на опасни вещества в продуктите, които пускат на пазара;
- етикетирание и маркировка;
- разходите за управление на МРО, които се образуват след употребата на съответните продукти. Домакинствата и различните организации, предприятия и институции, които в резултат на употребата на продукти образуват МРО, са длъжни да спазват правилата за разделно събиране и изхвърляне на определените за това места МРО.

Разширената отговорност на производителя може да се осъществи по два начина от задължените лица:

- Чрез колективна система, представлявана от организация за оползотворяване на съответните МРО.
- Индивидуално от задълженото лице (конкретна фирма), което пуска на пазара МРО.

Законодателството предоставя и възможност на задължените в схемата лица да заплащат продуктова такса в ПУДООС, вместо да реализират отговорността си чрез колективна система или индивидуално изпълнение. Продуктовата такса е нарастваща в годините от въвеждането на схемата и много по-висока от реалните разходи за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО.

Съгласно ЗУО „Пускане на пазара“ е първото предоставяне на продукта на разположение на друго лице, безплатно или срещу заплащане, с цел той да бъде разпространен и/или използван на територията на Република България, както и внасянето и

въвеждането на територията на Република България на продукта от дадено лице за негова собствена търговска, производствена или професионална дейност.

Организациите по оползотворяване и лицата, които изпълняват индивидуално задълженията си, са длъжни:

- да получат разрешително по реда на ЗУО за осъществяване на дейността като организации за оползотворяване или за индивидуално изпълнение и организация на дейностите по разделно събиране, подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване, както и осъществяване на информационни кампании за обществеността;
- да създават системи за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и/или оползотворяване на съответния вид масово разпространени отпадъци на територията на Република България в съответствие с изискванията на нормативната уредба. Въвеждането на депозитни системи е доброволен инструмент, както за схемата за РОП така и за всички схеми за управление на отпадъците, които се прилагат в страната. Депозитни системи в страната се прилагат основно за бутилки от бира, пластмасови касетки за транспортиране на напитки и палети;
- да изпълняват програмата за управление на МРО, която са представили в МОСВ като условие за получаване на разрешителното и осъществяване впоследствие на дейността и да достигнат целите за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване;
- да осъществяват информационни кампании за обществеността;
- да представят информация, доклади и отчети пред МОСВ и ИАОС;
- да обхванат определен брой население чрез системите за разделно събиране на отпадъците, включително чрез поставяне на контейнери за разделно събиране в населените места.

Организациите по оползотворяване могат да извършват сами дейностите по разделно събиране, оползотворяване и рециклиране на МРО и/или да сключват договори за осъществяване на тези дейности с лица, които притежават площадки, техника и инсталации, както и оторизация по закон да извършват такива дейности.

Задължените лица в схемата могат да бъдат съдружници или акционери в ООп и да сключват договори с ООп, която да изпълнява от тяхно име задълженията за постигане на целите за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на съответния МРО, който е в резултат на крайната употреба на продукта, който са пуснали на пазара.

Община Разград няма сключени договори за сътрудничество с организации за оползотворяване на масово разпространени отпадъци (с изключение на действащия договор с „Екобулпак“, касаещ отпадъците от опаковки) поради липса на интерес от страна на организациите за оползотворяване.

На територията на общината не се извършва разделно събиране на отпадъци от ИУЕЕО, НУБА, ИУГ въз основа на договори за сътрудничество с организации по оползотворяване на отпадъци.

Предаването на ИУЕЕО и НУБА се извършва в някои от големите търговски вериги, които извършват продажба на стоки, след употребата на които се образуват МРО, както и на

база сключени два договора между община Разград и юридически лица, притежаващи разрешение за дейности с отпадъци, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират утайки от ГПСОВ, в резултат на отвеждането и пречистването на битови отпадъчни води

Специфично за утайките от ГПСОВ е регулацията на цените на ВиК услугите от независим национален регулатор – Комисия за енергийно и водно регулиране, поради естествения монопол на тази услуга.

Цената на услугата, предмет на регулация, включва и разходите, свързани с транспортиране и третиране на утайките от ГПСОВ. Гражданите имат право на участие при обсъждането от КЕВР на цените на ВиК услугите. Освен това при ползване на външни услуги, свързани с третиране на утайките от ГПСОВ на населени места, ВиК операторите са длъжни да избират изпълнители по реда на европейското и съответното национално законодателство за обществени поръчки.

Генерираните и обезводнени утайки от ГПСОВ предварително се съхраняват на отредени площадки на територията на станцията.

Цените на услугите, свързани със съхранение, транспортиране и третиране на отпадъци, се формират изцяло на пазарен принцип при наличната конкуренция на национално ниво, в рамките на ЕС и Световната търговска организация.

На национално ниво способите за обезвреждане и оползотворяване на утайките от ПСОВ са се разширили спрямо 2006 г., когато депонирането на утайки от отпадъчни води е съставлявало 60% от общото им количество. През 2012 г. този процент е намалял на 11% от общото им количество.

Националният план за управление на утайките от отпадъчни води в България включва набор от мерки за обезвреждане и оползотворяване на утайките от ПСОВ до 2020 г. Съществува известна колизия между проектите за управление на утайките при изграждането и модернизацията на ПСОВ и предложенията в Националния план за управление на утайките, като в първите е включена възможността за депониране, докато в Националния план този способ не се насърчава.

Анализът на възможностите за оползотворяване на утайките от ПСОВ показва, че има възможност близо 100% от утайките от ПСОВ да бъдат оползотворени в земеделието и при рекултивацията на нарушени терени.

VIII.6.2. ИКОНОМИЧЕСКИ ИНСТРУМЕНТИ И СТИМУЛИ В СЕКТОРА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Подход при определяне на размера на цените и на таксите за услугите в сектора на управление на отпадъците

Механизмът за финансиране изпълнението на задълженията на общините по управлението на битовите отпадъци, възложени със Закона за управление на отпадъците, е регламентиран със Закона за местните данъци и такси.

Събирането на такса битови отпадъци и постъпването ѝ в бюджета на общината е регламентирано от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Общинският съвет определя размера на такса “битови отпадъци” за населените места от общината при спазване на следните принципи:

- възстановяване на пълните разходи на общината по предоставяне на услугата;
- създаване на условия за разширяване на предлаганите услуги и повишаване на тяхното качество;
- постигане на по-голяма справедливост при определяне и заплащане на таксата.

Дейности, финансирани от приходите от такса за битови отпадъци

Таксата за битови отпадъци се заплаща за услугите по събирането, транспортирането и обезвреждането или оползотворяването в депа или други съоръжения на битовите отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Размерът на таксата се определя по реда на чл. 66 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) за всяка услуга поотделно – сметосъбиране и сметоизвозване; обезвреждане/оползотворяване на битовите отпадъци в депа или други съоръжения; чистота на териториите за обществено ползване (чл.62 ЗМДТ).

Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за:

1. осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци – контейнери, кофи и други;
2. събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
3. проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;
4. почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Независимо, че отговорностите на кмета на общината, посочени по-горе, произтичат от чл.19, ал.3 от Закона за управление на отпадъците, видът на услугите, които могат да се финансират от приходите от такса битови отпадъци, **е регламентиран** в чл. 62, ал.1 на Глава трета *Местни такси*, Раздел *I.Такса за битови отпадъци* на Закона за местните данъци и такси. Одобрената план-сметка за определяне **разходите** на общините за всяко населено място за всяка от дейностите по чл.62, ал.1 подлежи на проверка от Сметната палата (чл.66, ал.5 ЗМДТ).

В Одитните доклади на Сметна палата е отразено, че все още съществува практика общините да залагат като допустими за финансиране чрез приходите от таксата за битовите отпадъци дейности, които не кореспондират с чл.62, ал.1 ЗМДТ – например дейности по почистване на общински пътища извън населените места, дейности по събиране,

транспортиране и третиране на отпадъци, различни от битовите (строителни, опасни болнични и др.).

Обезпечения за депониране / Отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО като елемент на такса за битови отпадъци

Обезпеченията за депониране на отпадъци по чл.60 и чл.64 ЗУО са елемент на план-сметките за таксата за битови отпадъци на общините считано от 01 януари 2011 г. От момента на въвеждането им до изготвянето на настоящата Програма размерът на отчисленията по чл. 64 ЗУО (за акумулиране на средства за изграждане на нови инсталации за третиране на отпадъци) се е увеличил значително – от 3 лв./тон (2011 г.), 9 лв./тон (2012 г.), 15 лв./тон (2013 г.), 22 лв./тон (2014 г.), 28 лв./тон (за 2015 т.), 36 лв./тон (за 2016 т.) и 40 лв./тон (за 2017 т.).

С *Наредба №7 от 19.12.2013 г. за реда и начина на изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци* (Обн. ДВ. бр.111 от 27 Декември 2013 г., изм. и доп. ДВ. бр.7 от 20 Януари 2017 г.) размерът на отчисленията по чл.64 ЗУО е нормативно определен до 2020 г., като тенденцията е той да нараства (с оглед насърчаване оползотворяването на отпадъците и намаляване на количествата депонирани отпадъци). Нормативната уредба дава възможност да не се заплащат отчисления по чл.64 ЗУО при изпълнение на т.нар. цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъци и биоотпадъци, които се отчитат общо на ниво регион.

Изпълнение на цели по чл.31, ал.1 ЗУО и намаляване и/или освобождаване от заплащане на отчисленията по чл.64 ЗУО като елемент на такса за битови отпадъци

Във всеки от **регионите** (определени с НПУО 2014-2020 г.) системите за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци осигуряват като минимум изпълнението на следните цели:

1. най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

2. най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Целите за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали (хартия, картон, пластмаси, метал, стъкло) от домакинствата и други подобни източници се постигат поетапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби на от ЗУО.

Методиката за разпределение на целите по чл. 31, ал. 1 ЗУО между регионите по чл. 49, ал. 9 ЗУО и методите за изчисляване на изпълнението на целите по чл. 31, ал. 1 ЗУО се определят с *Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците и третиране на биоразградимите отпадъци*.

Във всеки от регионите, определени с НПУО, целите се изпълняват **съвместно** от всички общини в региона, в съответствие с решението на Регионалното сдружение (чл.26, ал.1, т.6 ЗУО).

За обезвреждане на отпадъци на регионално или общинско депо за неопасни отпадъци се правят отчисления, които:

- имат за цел да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се насърчи тяхното рециклиране и оползотворяване;
- се определят в левове за един тон депониран отпадъци и се превеждат от собственика на депото ежемесечно по банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото.

Ежегодно Общинските съвети приемат план-сметки за приходите, от които ще се финансират разходите за всяка от дейностите през следващата година, като размерът не може да бъде променян през годината. Видно от горното е, че необходимите финансови средства за управление на дейностите по отпадъците зависи от размера на отчисленията по чл.64 ЗУО, респективно от количеството на депонираните отпадъци. От друга страна общинските администрации са заинтересовани да постигнат и докажат пред МОСВ изпълнението на целите, като по този начин една част от елементите на таксата да се намали, респективно няма да се събира от населението на всички общини, ползващи бъдещата регионална система за управление на отпадъците за регион Разград. Определянето на висок размер на таксата за битови отпадъци би довело и до увеличаване на дела на несъбираемост от населението и бизнеса.

Определяне на такса за битови отпадъци според количеството генерирани отпадъци. Методика за изготвяне на план-сметката с необходимите разходи за дейностите и за видовете основи, които служат за определяне на размера на таксата за битови отпадъци

С изменението на Закона за местните данъци и такси (ДВ, бр. 119 от 2002 г., в сила от 01.01.2004 г.) е регламентирано, че размерът на таксата се определя в левове според количеството на битовите отпадъци. Вече повече от десет години нееднократно е бил повдиган въпроса за правомерното и законосъобразно определяне на този вид местна такса по изключението, предвидено в ал.2 на чл.67 от ЗМДТ. В съдебната система също има практика, която понякога е противоречива по отношение на начина на определяне на ТБО.

На м.септември 2013 г. Омбудсманът на Република България е сезирал Общото събрание на колегиите на ВАС с искане за приемане на тълкувателно решение по въпроса дали определянето на размера на ТБО пропорционално на данъчната оценка на имота по реда на чл. 67, ал. 2 от ЗМДТ променя нейния характер, превръщайки я в скрит имуществен данък. В искането си Омбудсманът се позовава на противоречивата съдебна практика и на различните тълкувания относно определянето на ТБО по реда на чл. 67, ал. 2 от ЗМДТ.

Съгласно чл. 141, ал. 4 от Конституцията, общинският съвет определя размера на местните такси по ред, установен със закон. В чл. 67, ал. 1 от ЗМДТ, законодателят е въвел принципа, че размерът на таксата се определя в левове според количеството на битовите отпадъци. Изключение се допуска, когато не може да се установи количеството на битовите отпадъци и размерът на таксата се определя в левове на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет (чл. 67, ал. 2 от ЗМДТ). Изключението, което под

условие законът допуска обаче, се възприема като възможност за алтернативен избор от страна на общинските съвети и без да се посочват обективни причини, които водят до невъзможност да се установи количеството на битови отпадъци, таксата се определя дори не на ползвател, а директно върху основа, определена от общинския съвет, най-често в промили върху данъчната оценка на имотите. Според националният омбудсман подобен подход нарушава и основни принципи при определяне размера на таксите, заложи в чл. 8 от ЗМДТ – възстановяване на пълните разходи на общината по предоставяне на услугата и постигане на по-голяма справедливост при определяне и заплащане на местните такси.

Освен това се констатира, че общинските съвети, при определяне размера на таксата, правят разграничение в зависимост от това дали имотите са на граждани или предприятия, както и за какво се използват от предприятията – за жилищни или нежилищни нужди. Основание за подобно разграничение не се съдържа в ЗМДТ. Качеството на лицето – собственик или ползвател на имота, както и предназначението на имота не оказва влияние върху разходите за извършване на услугата.

До м.ноември 2013 г. ЗМДТ изискваше размерът на таксата да се определя според количеството на битовите отпадъци, а когато то не може да се установи, размерът на таксата да се определя върху основа, определена от общинския съвет. Тази формулировка доведе до практиката в страната размерът на такса битови отпадъци да се определя на база данъчната оценка на недвижимите имоти.

С приетият от Народното събрание ЗИД на ЗМДТ, **ДВ бр.101 от 2013 г.** беше изменен текста на чл. 67, ал. 2 от ЗМДТ, с което отпадна възможността общините да събират ТБО в размер, определен на база данъчната оценка на недвижимите имоти, тяхната балансова стойност или пазарната им цена. Промяната следваше да влезе в сила от 01.01.2015 г. Според §13а от Заключителните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) до 30 март 2015 г. Министерският съвет съвместно с НСОРБ разработва методика за изготвяне на план-сметката с необходимите разходи за дейностите и за видовете основи, които служат за определяне на размера на таксата за битови отпадъци, и внася в Народното събрание проект за изменение на чл. 66 и чл. 67 от ЗМДТ.

Първоначално новият метод за определяне на таксата трябваше да започне да действа от 1 януари 2015 г., а срокът за разработване на методика за изготвяне на план-сметката беше отложен до **30 март 2015 г.** С изменения на ЗМДТ сроковете за изготвяне на методика и определяне на ТБО са отлагани ежегодно. Последните изменения на ЗМДТ (обн., ДВ бр. 97 от 6.12.2016 г.) регламентират следните срокове за влизане в сила на закона:

- по отношение определянето на размера на таксата – в левове на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет, която не може да бъде данъчната оценка на недвижимите имоти, тяхната балансова стойност или пазарната им цена – текстът влиза **в сила от 01.01.2017 г.**;
- по отношение разработване на методика за изготвяне на план-сметката – в срок до **31 март 2017 г.**

Предвид гореизложеното не може да се твърди, че към момента в България има система „плащане при изхвърляне”, тъй като потребителите на услугата, свързана с управлението на битовите отпадъци, не плащат на база количество на изхвърлените от тях отпадъци.

Според ЗМДТ общинският съвет може да освобождава отделни категории лица изцяло или частично от заплащане на отделни видове такси по ред, определен в Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги (чл. 9 от ЗМДТ). Този текст от Закона е основание общините да стимулират домакинствата и фирмите, които участват в различни форми на разделно събиране на различните групи отпадъци.

Справедливост при определяне на такса битови отпадъци

Такса битови отпадъци представлява важен компонент от всяка съвременна система за управление на отпадъците. Въпреки това понякога не се обръща достатъчно внимание на този елемент и такса битови отпадъци не се прилага по начин, който спомага за постигане на желаните ефекти не само по отношение на финансирането на цялата система, но също така и за да се осигури цялостно управление за насърчаване на генераторите на отпадъци да се възползват напълно от цялата система, по-специално възможностите за осигуряване на подсистеми за разделно събиране на подходящи отпадъчни потоци, които да се предоставят от цялостен системен оператор.

Степента на справедливост на таксата за битови отпадъци, налагана на потребителите, е един от най-дискутираните аспекти по време на въвеждане или промяна на таксата. Почти е невъзможно да се въведе такса битови отпадъци с единодушно съгласие и тя да се възприема като справедлива от всички заинтересовани страни. Задачата на лицата, вземащи решения по управление на отпадъците, е да се намери точният баланс. Всеки модел на такса битови отпадъци притежава своя специфична степен на несправедливост в зависимост от съответните заинтересовани страни. Освен това трябва да се отчита факта, че някои данни, необходими за оценка на справедливостта на такса битови отпадъци са трудно достъпни. Всяко допълнително измерване на количеството (теглото) на отпадъците, обема на отпадъците струва толкова повече, колкото е по-малка единицата, с която ще се измерва. Количеството на отпадъците, образувани в една община, може да се измери лесно чрез претегляне на превозното средство за събиране на отпадъците на съоръжението за третиране на отпадъци. Измерването на количеството на отпадъците от един контейнер за събиране изисква много повече усилия. Измерването на количеството на отпадъците от различни потребители (например жителите на многоетажна сграда), които изхвърлят отпадъците си в един контейнер, също изисква много допълнителни изисквания.

Препоръчително е общините да прилагат такса битови отпадъци на основа на един имот (сграда) и да не практикуват допълнително разделяне на таксата за отделните домакинства / собственици. В случай, че се изисква такова разделяне от жителите това е задача на домоуправителя на сградата, като всички детайли (поделяне на разходите въз основа на площта на имота или броя на членовете на отделните домакинства и т.н.) се решават от собствениците на общото събрание.

Изчисляване и абсолютно сигурно измерване на отпадъците от всеки отделен източник на образуване е възможно, само ако не се осъществява събиране на отпадъци на обществени места и само когато на всеки генератор на отпадъци е предоставен индивидуален контейнер. От години на пазара се предлагат и „технически“ решения за преодоляване на тази тенденция (събиране на битови отпадъци в контейнери със заключващи се капаци) обаче при непропорционално висока цена в комбинация с вероятността, че някои от участниците в системата изхвърлят своите отпадъци до контейнера, но не и вътре в него.

Едно практическо решение, отчитайки количеството на отпадъците, е такса битови отпадъци да е формирана в зависимост от големината на контейнера и честотата на събиране на отпадъците. Ако таксата трябва да отчита реалното тегло или обема на отпадъците в контейнера, по време на изпразване е необходимо да се извършат допълнителни измервания. Опитът показва, че това допълнително измерване оскъпява услугата по събиране на отпадъците.

Разходите за събиране на отпадъците се увеличават с 10 до 15% в случай, че се извършва измерване на обема и/или теглото на всеки контейнер за събиране на отпадъците.

Счита се, че само променливите разходи могат да бъдат променени с количеството на отпадъците и че променливите разходи са само определна (малка) част. Фиксираните разходи като разходи за превозно средство за събиране на отпадъците, разходи за гориво, персонал, не зависят от количеството на отпадъците (т.е. дали контейнера е пълен или пълен само на 60%).

Фиксирани разходи са разходите, които не зависят от количеството на изхвърлените отпадъци в определен набор от контейнери, които следва да бъдат обслужени. Фиксираните разходи са разходите за събиране, всички административни разходи, всички разходи за връзки с обществеността и разходите за събиране на рециклируеми отпадъци, които са обхванати от такса битови отпадъци. Единствените променливи разходи са тези, свързани с третирането на отпадъците и малка част от разходите за събиране.

Опитът показва, че 2/3 от всички разходи за изхвърляне на отпадъците, или дори повече, са фиксирани разходи и във всеки случай са значително по-високи от променливите разходи. Колкото по-ниска е цената за третиране на отпадъците по-голямо е съотношението на увеличение на фиксираните разходи. Изчислението показва колко ограничен може да бъде ефекта от прилагане на такса битови отпадъци в зависимост от количеството, когато се отчита реалното изражение. Например фиксираните разходи се приемат за 70% от общите разходи, даден имот притежава контейнер напълнен наполовина, съседният имот притежава същият контейнер но пълен. Разходите за събирането на контейнерите от тези два адреса се различават само с 15% – делът на променливите разходи (= 30%), разделен на две (половината количество), но не 50%, както обикновено се възприема.

Понякога фиксирани и променливи разходи се таксуват отделно, като основна такса и допълнителна такса.

Икономически инструменти при формирането на такса битови отпадъци

Икономическите инструменти в сектора за управление на отпадъците са механизми, въведени от държавата, които правят по-изгодно за населението и бизнеса да рециклират и оползотворяват отпадъците, вместо да ги депонират. Изследванията показват, че въвеждането на такива механизми в различните европейски страни е довело до намаляване на депонираните количества отпадъци и до преминаване към по-високите нива в йерархията на управлението на отпадъците.

Практиката в различните европейски страни включва разнообразни икономически инструменти и стимули, свързани с управлението на отпадъците, които могат най-общо да бъдат сведени до следните групи:

❖ Обезпечения / Отчисления за депониране и третиране

Тази група инструменти включва разнообразни такси за депониране на отпадъци на депа, такси за изгаряне на отпадъци в инсинератори, както и различни по вид забрани за депониране и изгаряне на отпадъци. Тази група икономически инструменти имат за цел да стимулират по-високо ниво в йерархията на управление на отпадъците, като налагат по-високи такси за третираните отпадъци, които не съответстват на тази йерархия, например върху депонираните отпадъци.

❖ Схеми „Плащане при изхвърляне” (“Pay-as-you-throw” schemes – PAYT)

Това са инструменти, при които населението и бизнеса заплащат за събирането, извозването и третирането на генерираните от тях отпадъци. Тези схеми са пряко свързани с количеството на генерираните от съответните лица отпадъци, като те съответно заплащат на кг/чувал/контейнер и т.н. Системи, при които е налице заплащане за услугата по управление на отпадъците на базата на фиксирана ставка на домакинство или потребител, не могат да се причислят към схемите „Плащане при изхвърляне”.

❖ Схеми за отговорност на производителя и вносителя

Това са схеми, при които производителите и вносителите на дадени продукти, чиято употреба създава масово разпространени отпадъци, се задължават за финансиране и организиране на дейностите по оползотворяване на тези отпадъци. Тази схема се прилага в България относно 6 групи масово разпространени отпадъци и е представена детайлно в предходната точка.

- ❖ Екологични данъци и такси върху продукти – въвеждат се с цел да се ограничи, намали или дори премахне употребата на определени продукти, които са вредни за околната среда;
- ❖ Банкови гаранции и застраховки за осъществяване на определени дейности – въвеждат се с цел покриване на риска от извършване на определени дейности, които не съответстват на екологичното законодателство, например за трансграничен превоз на отпадъци;
- ❖ Подпомагане на публични проекти в областта на управление на отпадъците с частично или напълно безвъзмездно финансиране. Прилага се широко чрез подкрепа от еврофондовете и от националните бюджети на проекти за управление на отпадъците, най-вече инфраструктурни общински проекти.

Почти без изключение общините в България определят таксата битови отпадъци като процент от данъчната оценка на имотите на гражданите, фирмите и институциите, при това обичайната практика е за домакинствата да се определя по-ниска такса като процент от данъчната оценка от тази, определяна за фирмите и другите юридически лица.

В таблици VIII.6-2 и VIII.6-3 по-долу са представени данни за дължимите от физически и юридически лица отчисления по ЗУО, ползващи Регионално депо – Разград.

Таблица VIII.6-2 Отчисления по чл. 60 и чл. 64 от ЗУО, дължими към РИОСВ – Русе за депониране на отпадъци на територията на Регионално депо – Разград за периода 2011 г. – 2016 г.

Година	Отчисления по чл. 60 ЗУО, лв.	Отчисления по чл. 64 ЗУО, лв.	Обща сума, лв.
2011	194 790,99	151 391,97	346 182,96

Година	Отчисления по чл. 60 ЗУО, лв.	Отчисления по чл. 64 ЗУО, лв.	Обща сума, лв.
2012	202 485,11	472 115,51	674 600,62
2013	205 739,46	799 505,70	1 005 245,16
2014	185 299,92	105 6113,52	1 241 413,44
2015	191 689,82	139 0496,07	1 582 185,89
2016*	170 312,97	158 8411,08	1 758 724,05
Общо	1 150 318,27	545 8033,85	6 608 352,11

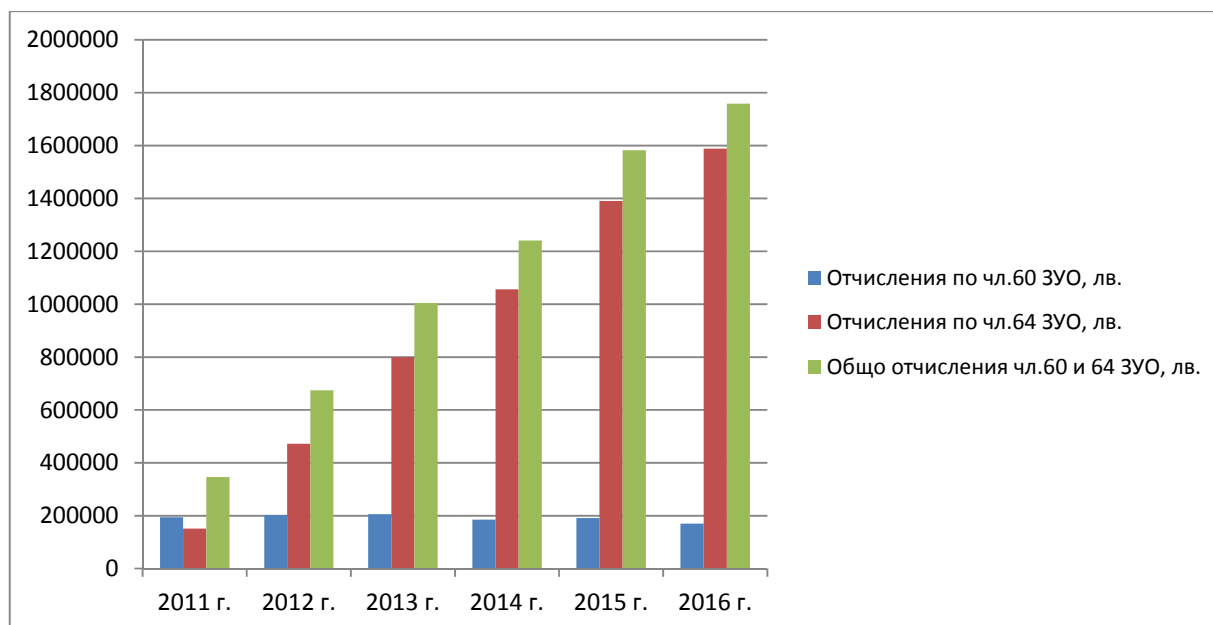
*до 30.11.2016 г.

Таблица VIII.6-3 Отчисления по ЗУО, дължими към РИОСВ – Русе за депониране на отпадъци на територията на Регионално депо – Разград за периода 2011 г. – 2016 г. по видове ползватели

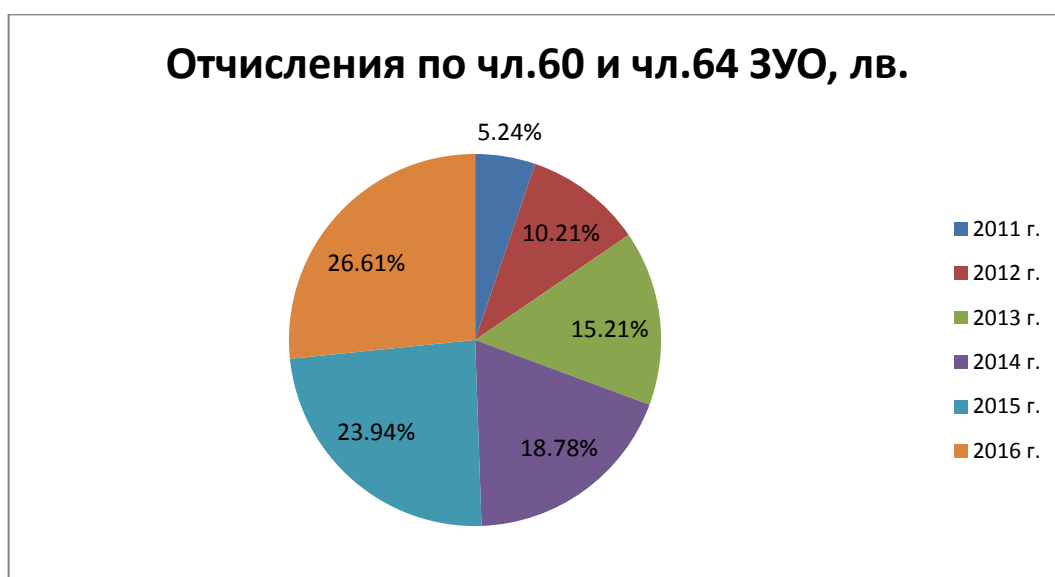
	Количество отпадъци, тон	Дължими отчисления чл.60 ЗУО, лв.	Дължими отчисления чл.64 ЗУО, лв.	Общо дължими отчисления чл.60 и 64 ЗУО, лв.
Община Разград	166 066,40	641 016,30	2 956 738,65	3 597 754,95
Община Исперих	45 759,54	176 631,80	845 605,43	1 022 237,23
Община Лозница	11 808,93	45 582,47	223 060,72	268 643,19
Община Самуил	7 963,50	30 739,11	149 068,82	179 807,93
Община Кубрат	21 239,83	81 985,75	448 794,65	530 780,40
Община Завет	3 500,90	13 513,45	77 538,81	91 052,26
Община Цар Калоян	6 967,73	26 895,44	153 383,22	180 278,66
Други	34 703,09	133 953,93	603 843,56	737 797,49
Общо	298 009,91	1 150 318,27	5 458 033,86	6 608 352,11

Забележка: Данните за дължимите, заплатените и невнесените финансови средства за обезпечения/отчисления по ЗУО за депониране на отпадъци на територията на Регионално депо – Разград са закръглени с точност до втори знак след десетичната запетая.

На Фиг. VIII.6-1 и Фиг. VIII.6-2 по-долу е представено разпределението на дължимите отчисления по ЗУО, по години, в левове и в проценти, за периода 2011-2016 г. (до 30.11.2016 г.).

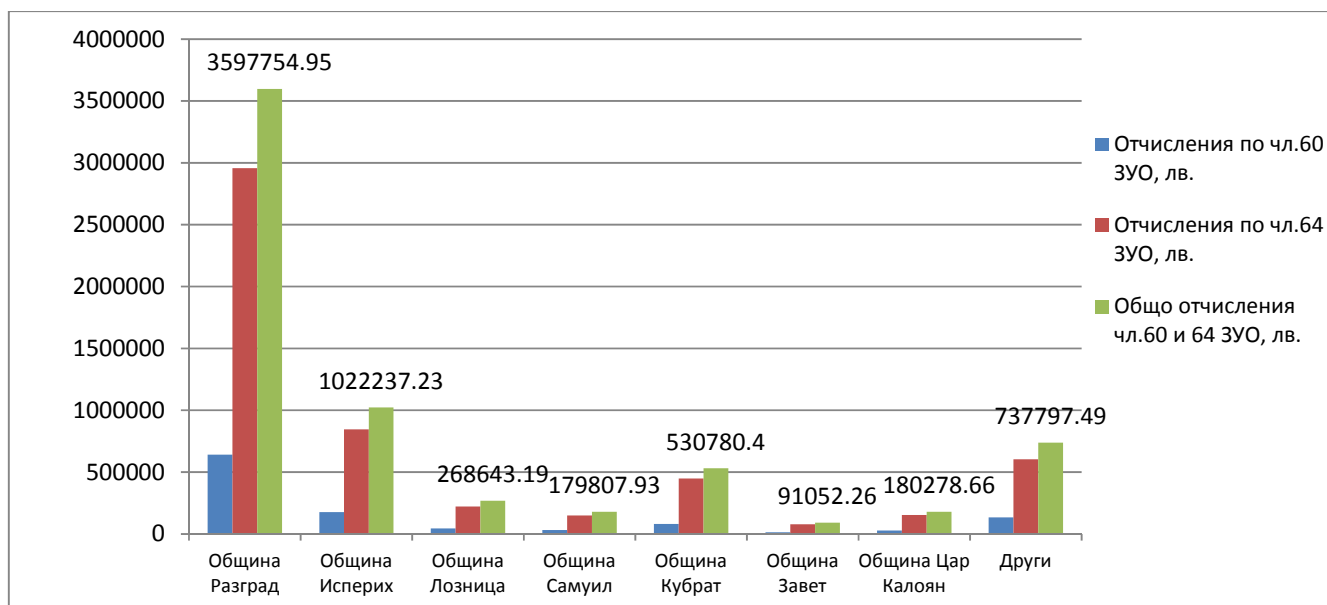
Фигура VIII.6-1 Финансови средства, дължими за отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО за депониране на отпадъци на Регионално депо – Разград за периода 01.01.2011 – 30.11.2016 г.

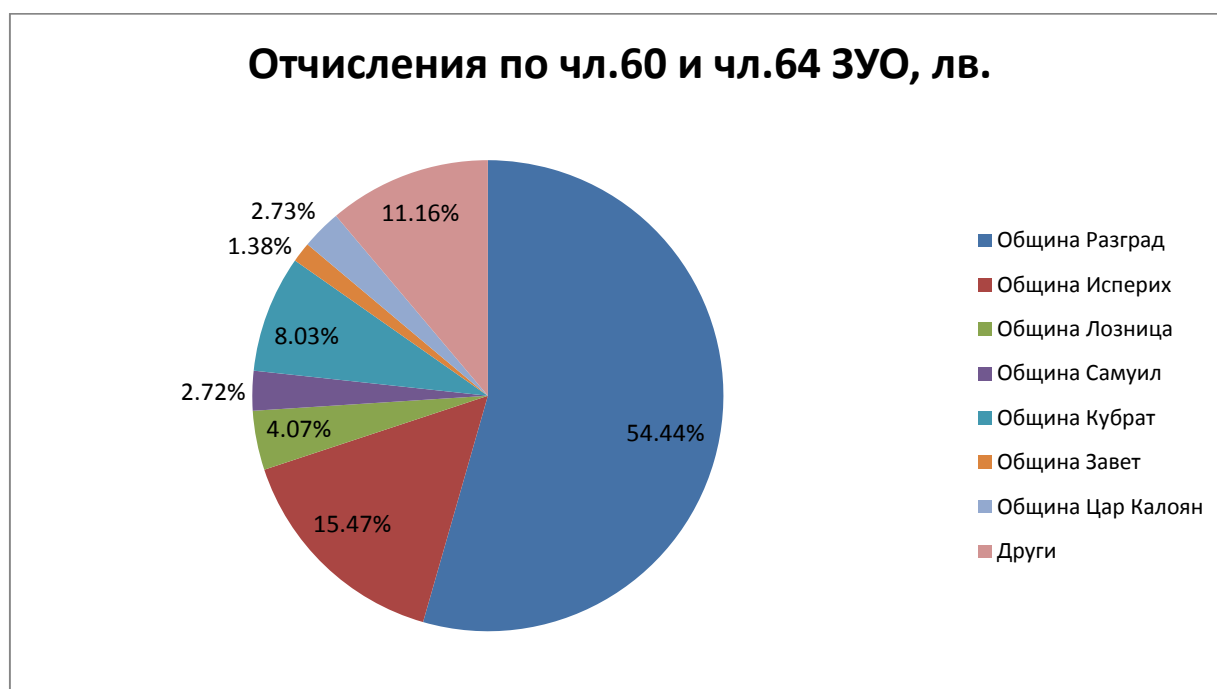
Фигура VIII.6-2 Финансови средства, дължими за отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО за депониране на отпадъци на Регионално депо – Разград за периода 01.01.2011 – 30.11.2016 г.

На Фиг. VIII.6-3 и Фиг. VIII.6-4 по-долу графично е представено разпределението на дължимите отчисления по ЗУО, по видове задължени лица, в левове и в проценти, за периода 2011-2016 г. (до 30.11.2016 г.).

Фигура VIII.6-3 Финансови средства за отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО, дължими от ФЛ, ЮЛ и общини, ползващи Регионално депо – Разград за периода 01.01.2011 – 30.11.2016 г.

Фигура VIII.6-4 Финансови средства, дължими от ФЛ и ЮЛ и общини, ползващи Регионално депо – Разград за отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО, за периода 01.01.2011 – 30.11.2016 г.

Обезпечения (отчисления) по чл.60 от ЗУО

Отчисленията се правят от собственика на депото, за всеки тон отпадък депониран на Регионално депо за неопасни отпадъци Разград. Целта на обезпеченията е в периода на експлоатация на депото да се акумулират финансови средства, които собственикът на депото да използва за неговото закриване и рекултивация след изчерпване на капацитета му, както и извършване на 30-годишен мониторинг на компонентите на околната среда.

Размерът на обезпеченията на тон отпадък се актуализира от собственика на депото на всеки три години, в съответствие с индекса на потребителските цени, публикуван от НСИ, и/или при промяна в параметрите за определянето му, която води до изменение от над 15% от първоначално определения размер на отчисленията за тон депониран отпадък

Обезпеченията могат да бъдат под формата на:

- ❖ Месечни отчисления в банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото, или
- ❖ Месечни отчисления със специално предназначение, блокирани за периода до приключване и приемане на мерките по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото, с изключение на случаите, когато е разрешено тяхното ползване от директора на РИОСВ, или
- ❖ Банкова гаранция в полза на съответната РИОСВ на територията, на която се намира депото.

Нормативната уредба, регламентираща реда и начина за определяне на отчисленията по ЗУО стартира с приемането на *Наредба №14 от 15.11.2010 г. за реда и начина за изчисляване на размера на отчисленията и разходване на събраните средства за дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадките на депата за отпадъци*, одобрена от министъра на финансите и министъра на околната среда и водите, а след нейната отмяна обезпеченията се определят в съответствие с *Наредба №7 от 19 декември 2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изискван при депониране на отпадъци*.

Размерът на отчисленията за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото в левове на тон отпадък се определя от собственика на депото въз основа на инвестиционен проект и/или проект за рекултивация по формула, посочена в Приложението към Наредба № 14/15.11.2010 г. (отм.). Размерът на обезпеченията за рекултивация на клетка 1 и клетка 2 за неопасни отпадъци на Регионално депо – Разград е определен (отчисления по чл.71а съгласно отменения ЗУО, чл.60 от действащия ЗУО) от Общото събрание на Регионалното сдружение за управление на отпадъците за регион Разград (действащо към този момент). С протокол от 18 януари 2011 г. общото събрание е приело размерът на отчисленията да е 3,86 лв./тон депонирани отпадъци на територията на Регионално депо – Разград. Протоколът е подписан от кметовете на седемте общини, ползващи регионалното съоръжение, а именно Разград, Исперих, Кубрат, Самуил, Лозница, Завет и Цар Калоян.

Финансовите средства, дължими и заплатени като отчисления по чл.60 ЗУО от лицата, ползващи Регионално депо – Разград за периода 2011 г. – 2016 г., са представени в следната Таблица VIII.6-4:

Таблица VIII.6-4 Финансови средства (дължими и заплатени) към РИОСВ – Русе по чл.60 ЗУО, лв.

Година	Количество депонирани отпадъци, тон	Дължими отчисления по чл.60 ЗУО (Следва да постъпят в сметка на РИОСВ – Русе)	Преведени отчисления по чл.60 ЗУО, лв. (Постъпили в сметка на РИОСВ – Русе)	Непостъпили в сметка на РИОСВ – Русе отчисления по чл.60 ЗУО, лв
2011	50 463,99	194 790,99	194 790,99	0
2012	52 457,28	202 485,11	202 485,11	0
2013	53 300,38	205 739,46	205 739,46	0
2014	48 005,16	185 299,92	185 299,92	0
2015	49 660,57	191 689,82	189 761,90	1 927,91
2016*	44 122,53	170 312,97	141 066,61	29 246,37
Общо	298 009,91	1 150 318,27	1 119 143,99	31 174,28

*до 30.11.2016 г.

В случай, че събраните средства в сметката в РИОСВ – Русе са недостатъчни за приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото, общината осигурява остатъка от средствата. Когато след приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото останат средства на общината в сметката в РИОСВ, същите подлежат на възстановяване на общината за извършване на дейности по управление на отпадъците.

Отчисления по чл.64 от ЗУО

Тези отчисления се правят за всеки тон депониран отпадък с цел акумулиране на финансови средства както за изграждане на нови съоръжения за третиране на битови отпадъци, осигуряващи изпълнение от общините на нормативните изисквания, така и за извършването на последващи експлоатационни разходи, свързани с изградените съоръжения и инсталации за рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци.

Целта на отчисленията като икономически инструмент е да стимулира населението на Община Разград да се намалят количествата на депонираните отпадъци за сметка на рециклираните и оползотворени отпадъци и да се натрупат средства за изграждане на инфраструктура за третиране на отпадъците.

Размерът на отчисленията по чл.64 ЗУО, които Община Разград заплаща по банкова сметка на РИОСВ – Русе за обезвреждане на битовите отпадъци, генерирани на територията на населените места от общината, на регионално депо за неопасни отпадъци в местност „Олян бурлук”, землище на гр. Разград, са както следва:

- За 2011 г. – 3 лв./тон;
- За 2012 г. – 9 лв./тон;
- За 2013 г. – 15 лв./тон;
- За 2014 г. – 22 лв./тон;
- За 2015 г. – 28 лв./тон;
- За 2016 г. – 36 лв./тон;
- За 2017 г. – 40 лв./тон.

Финансовите средства, дължими и заплатени като отчисления по чл.64 ЗУО от всички лица (общини, ФЛ, ЮЛ), ползващи Регионално депо – Разград за периода 2011 г. – 2016 г., са представени в следната Таблица VIII.6-5:

Таблица VIII.6-5 Финансови средства (дължими и заплатени) към РИОСВ – Русе по чл.64 ЗУО, лв.

Година	Количество депонирани отпадъци, тон	Дължими отчисления по чл.64 ЗУО (Следва да постъпят в сметка на РИОСВ – Русе)	Преведени отчисления по чл.64 ЗУО, лв. (Постъпили в сметка на РИОСВ – Русе)	Непостъпили в сметка на РИОСВ – Русе отчисления по чл.64 ЗУО, лв.
2011	50 463,99	151 391,97	151 391,97	0
2012	52 457,28	472 115,51	472 115,51	0
2013	53 300,38	799 505,70	799 505,70	0
2014	48 005,16	1 056 113,52	1 056 113,52	0
2015	49 660,57	1 390 496,07	1 376 510,69	13 985,38
2016*	44 122,53	1 588 411,08	1 313 833,85	274 577,23
Общо	298 009,91	5 458 033,86	5 169 471,25	288 562,61

*до 30.11.2016 г.

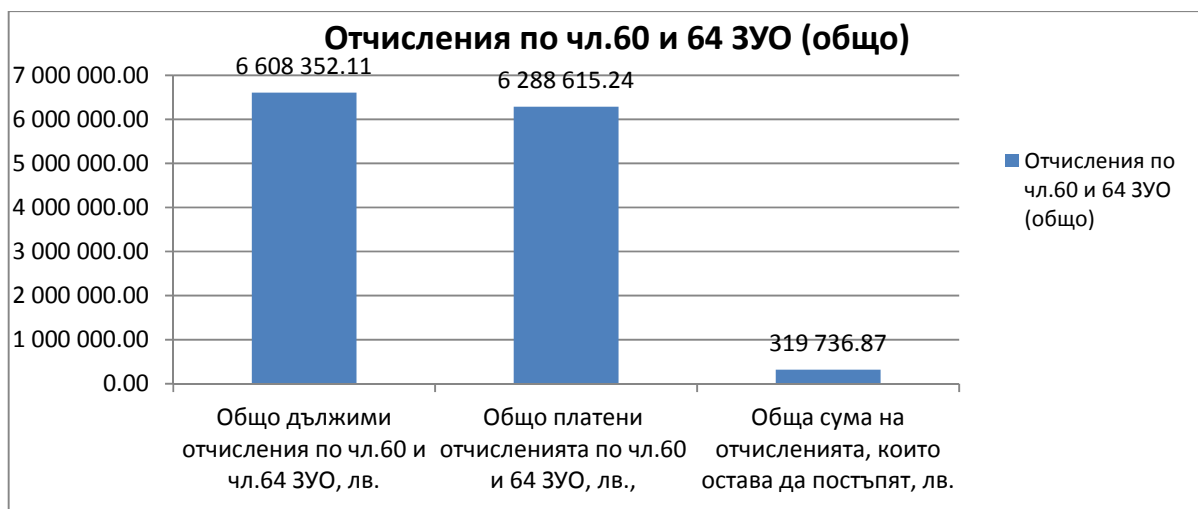
Финансовите средства, дължими и заплатени като отчисления общо по чл. 60 и чл. 64 ЗУО от лицата (физически и юридически), ползващи Регионално депо – Разград за периода 2011 г. – 2016 г., са представени в следната Таблица VIII.6-6:

Таблица VIII.6-6 Финансови средства (дължими и заплатени) за отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО към РИОСВ – Русе от ФЛ и ЮЛ, ползващи Регионално депо – Разград, лв.

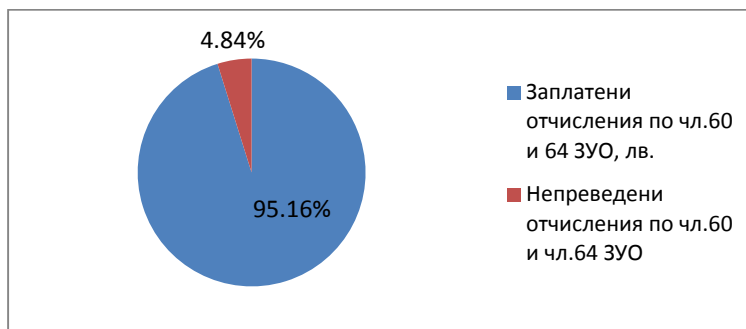
Година	Количество депонирани отпадъци, тон	Дължими отчисления общо по чл.60 и чл.64 ЗУО (Следва да постъпят в сметка на РИОСВ – Русе)	Преведени отчисления по общо по чл.60 и чл.64 ЗУО, лв. (Постъпили в сметка на РИОСВ – Русе)	Непостъпили в сметка на РИОСВ – Русе отчисления общо по чл.60 и чл.64 ЗУО, лв.
2011	50 463,99	346 182,96	346 182,96	0
2012	52 457,28	674 600,62	674 600,62	0
2013	53 300,38	1 005 245,16	1 005 245,16	0
2014	48 005,16	1 241 413,44	1 241 413,44	0
2015	49 660,57	1 582 185,89	1 566 272,60	15 913,29
2016*	44 122,53	1 758 724,04	1 454 900,46	303 823,58
	298 009,91	6 608 352,11	6 288 615,24	319 736,87

*до 30.11.2016 г.

Разпределението на отчисленията по чл.60 и чл.64 ЗУО – като финансови средства в лв. и като процентно съотношение, е представено графично на Фигури VIII.6-5 и VIII.6-6 по-долу.

Фигура VIII.6-5 Финансови средства, дължими и платени от лица, ползващи Регионално депо – Разград за отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО, за периода 01.01.2011 – 30.11.2016 г.

Фигура VIII.6-6 Съотношение на финансовите средства, дължими и платени от лица, ползващи Регионално депо – Разград за отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО, за периода 01.01.2011 – 30.11.2016 г.

Стимули в сектора на управление на отпадъците

ЗУО предвижда съществени финансови стимули за общините, ако посочените количествени цели за определените потоци битови отпадъци бъдат изпълнени поетапно до 2020 г. от всеки от регионите:

- ✚ при изпълнение на целите за отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране (отчисленията за депониране на битови отпадъци);
- ✚ при изпълнение на целите за намаляване на депонирането и оползотворяването на биоразградими битови отпадъци, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране на отпадъци (отчисленията за депониране на битови отпадъци).

Ако общините изпълнят двете горепосочени цели, те се освобождават 100% от заплащане на отчисленията по реда на чл.64 ЗУО.

Съществен стимул за общините да преминат към регионален принцип на управление на отпадъците е разпоредбата на ЗУО, приета през 2010 г., съгласно която общините могат да

получат финансиране на проекти в областта на управление на отпадъците от европейските фондове, държавния бюджет, ПУДООС или други национални публични източници на финансиране само след създаването на регионално сдружение.

Поносимост на такса битови отпадъци

Друга важна характеристика на такса битови отпадъци е нейната поносимост за населението на страната. По правило критерий за способността за плащане (платежоспособността) е някакъв обществено приет праг на дела на разходите за такса битови отпадъци в домакинския бюджет. По отношение прага за определяне на социалната поносимост на такса битови отпадъци в ЕС се приема, че такава е налице, когато стойността на таксата не надхвърля 1% от средния годишен доход на домакинство в съответния регион. Това е и изискване на документа „България – указания за АРП на проекти в областта на битовите отпадъци, финансирани от ЕФРР през периода 2007-2013”, разработен от ОП „Околна среда 2007-2013 г.”.

Съгласно изготвения от МОСВ документ *Насоки за анализ на разходите и ползите на проектите*, таксата за битови отпадъците не трябва да надвишава 1% от средномесечния доход на домакинствата. Тази граница може да се увеличи временно до достигане на максимум 1,5%, в случай че финансовата устойчивост на проекта е застрашена по друг начин.

Налице е значителна разлика в таксата за отпадъците от двете потребителски групи – домакинства и юридически лица, като икономическите субекти, плащайки значително по-висока цена на практика субсидират населението. Това не е в съответствие с принципа „замърсителят плаща”.

При праг на поносимост от 1,2% (само в изключителни случаи се допуска повишаването на разходите за управление на отпадъците в диапазона 1-1,5% от средните годишни доходи на домакинствата) и при 100% събираемост на такса битови отпадъци за периода до 2020 г., постъпленията от такса битови отпадъци покриват оперативните разходи за всяка една година от прогнозния период, като остават определен размер средства, които могат да се използват за инвестиционни цели. При това допускане сумарно за целия програмен период 2014-2020 г. постъпленията от такса битови отпадъци ще покрият 27% от прогнозните инвестиции (т.е. 354,5 млн.лв.).

Предвиждания на ОП „Околна среда 2014-2020 г.” от гледна точка на нуждите на общината в сектор „Отпадъци”

В Таблица VIII.6-7 по-долу е посочено индикативното разпределение на средствата по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.” по приоритетни оси и източници на финансиране (Европейски съюз, държавен бюджет).

Таблица VIII.6-7 Разпределение на финансовия план по приоритетни оси, фондове, категории региони и тематични цели (в евро)

Приоритетна ос	Фонд	Категория регион	Тематична цел	Подкрепа от Съюза	Национално участие	Обща стойност на финансирането
Води	Кохезионен фонд (КФ)		Опазване и защита на околната среда и	1 016 870 809	179 447 790	1 196 318 599

Приоритетна ос	Фонд	Категория регион	Тематична цел	Подкрепа от Съюза	Национално участие	Обща стойност на финансирането
			насърчаване на ефективното използване на ресурсите			
Отпадъци	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони	Опазване и защита на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурсите	244 616 731	43 167 659	287 784 390
Натура 2000 и биоразнообразие	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони	Опазване и защита на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурсите	86 181 500	15 208 500	101 390 000
Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища	Кохезионен фонд (КФ)		Насърчаване на адаптирането към последиците от изменението на климата, превенция и управление на риска	66 749 074	11 779 249	78 528 323
Подобряване качеството на атмосферния въздух	Кохезионен фонд (КФ)		Опазване и защита на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурсите	50 000 000	8 823 530	58 823 530
Общо				1 464 418 114	258 426 728	1 722 844 842

Приоритетна ос 2 „Отпадъци” на ОПОС в програмен период 2014-2020 г. ще финансира основно дейности по изграждане на съоръжения/инсталации за третиране на битови отпадъци – инсталации за сортиране, компостиране, анаеробно разграждане и т.н.

Целта на приоритетна ос 2 е постигане на съответствие с йерархията при управлението на отпадъците съгласно Директива 2008/98/ЕО. В резултат от изпълняваните мерки ще се постигне намаляване количеството на депонираните битови отпадъци (БО) чрез повторна употреба, рециклиране и оползотворяване. Най-голям дял от депонираните битови отпадъци са биоразградимите. Инвестиционните мерки ще доведат до постепенното намаляване на количествата на депонираните и увеличаване на количествата рециклирани/оползотворени биоразградими отпадъци.

Мерките за подобряване управлението на битовите отпадъци съгласно йерархията и за изпълнение на законодателни изисквания са както следва:

- Проектиране и изграждане на центрове за повторна употреба, за поправка и подготовка за повторна употреба, вкл. осигуряване на съоръжения и техника за целите на дейността;
- Проектиране и изграждане на площадки и инсталации за предварително третиране на битови отпадъци;

- Осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на биоразградими и зелени отпадъци;
- Проектиране и изграждане на анаеробни и/или компостиращи инсталации за разделно събрани биоразградими и /или зелени отпадъци;
- Проектиране и изграждане на инсталации за оползотворяване на битови отпадъци – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община;
- Проектиране и изграждане на съпътстваща инфраструктура към описаните по-горе инсталации (напр. електроснабдяване, път, водоснабдяване), която обслужва само изгражданите обекти;
- Дейности, свързани с изпълнение на демонстрационни/пилотни проекти с цел събиране, синтезиране, разпространение и прилагане на нови, нетрадиционни успешни мерки, добри практики и/или управленски подходи в областта на управлението на отпадъците, както и въвеждане на нови технологии и организиране на информационни кампании, насочени към предотвратяване образуването на отпадъци и формирането на общество с нулеви отпадъци („zero waste“ society).

Бенефициенти по Приоритетна ос 2 „Отпадъци” на ОПОС 2014-2020 г. са общини; юридически лица със стопанска цел; структури /звена в структурата на МОСВ; юридически лица с нестопанска цел – за дейности, свързани с изпълнение на демонстрационни/пилотни проекти.

Отпадъците от обществените паркове, гробища, крайпътни насаждения (листа, клони) и др. обикновено най-често се събират разделно от дружества, които поддържат зелените площи и извършват дейности по озеленяване. Тези отпадъци се транспортират разделно от другите битови отпадъци, но в крайна сметка се обезвреждат съвместно с битовите, посредством депониране. Въвеждането на разделно събиране и третиране на “зелени” отпадъци, генерирани от дейностите, свързани с поддръжката на зелените площи в градовете (напр. листа, окосена трева, клони и др.) е част от системата за управление на този вид отпадъци и поэтапно изграждане на системи за събиране.

Одобрени План-сметки на Община Разград за периода 2011 – 2016 г.

С Решение №26 по Протокол №3 от 22.12.2015 г. на Общински съвет – Разград е приета План-сметката на разходите за услугите по сметосъбирането и сметоизвозването, обезвреждането на битовите отпадъци в депа или други съоръжения и чистотата на териториите за обществено ползване за 2016 година в размер на 3 665 009 лв.

Съобразно одобрената план-сметка разходите по т.3 *Проучване, проектиране, изграждане, поддръжане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл.60 и чл.64 от Закона за управление на отпадъците* възлизат на 1 522 562 лв., от които:

- разходи за депониране на отпадъци –лв. (12,72 лв./тон с ДДС – съгласно сключения от 20.07.2015 г. 5-годишен договор);
- разходи за отчисления по чл.60 ЗУО –лв. (3,86 лв./тон);
- разходи за отчисления по чл.64 ЗУО –лв. (36 лв./тон – за 2016 г.).

Разходите са планирани на база прогнозни количества битови отпадъци 28 957 тона/година за 2016 г. (за Община Разград).

Анализът на приетата от Общински съвет – Разград план-сметка за 2016 г. показва, че:

- 41,5% от разходите за всички дейности са предвидени за експлоатация на депо, в т.число отчисления по чл.60 и 64 ЗУО;
- 68,5% от разходите по т.3 (поддържане на депа и др.) се падат на отчисленията по чл.64 ЗУО;
- 28,4% от разходите за всички дейности, които ще се финансират от план-сметката, се пада на отчисленията по чл.64 ЗУО.

Таблица VIII.6-8 Одобрена План-сметка за ТБО на Община Разград за 2016 г.

Вид разход	Одобрени финансови средства, лв.
Разходи за осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци – контейнери, кофи и други.	5 000
Разходи за събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им.	1 141 918
т.3. Разходи за проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл.60 и чл.64 от ЗУО	1 522 562
Разходи за почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.	995 529
ВСИЧКО:	3 665 009

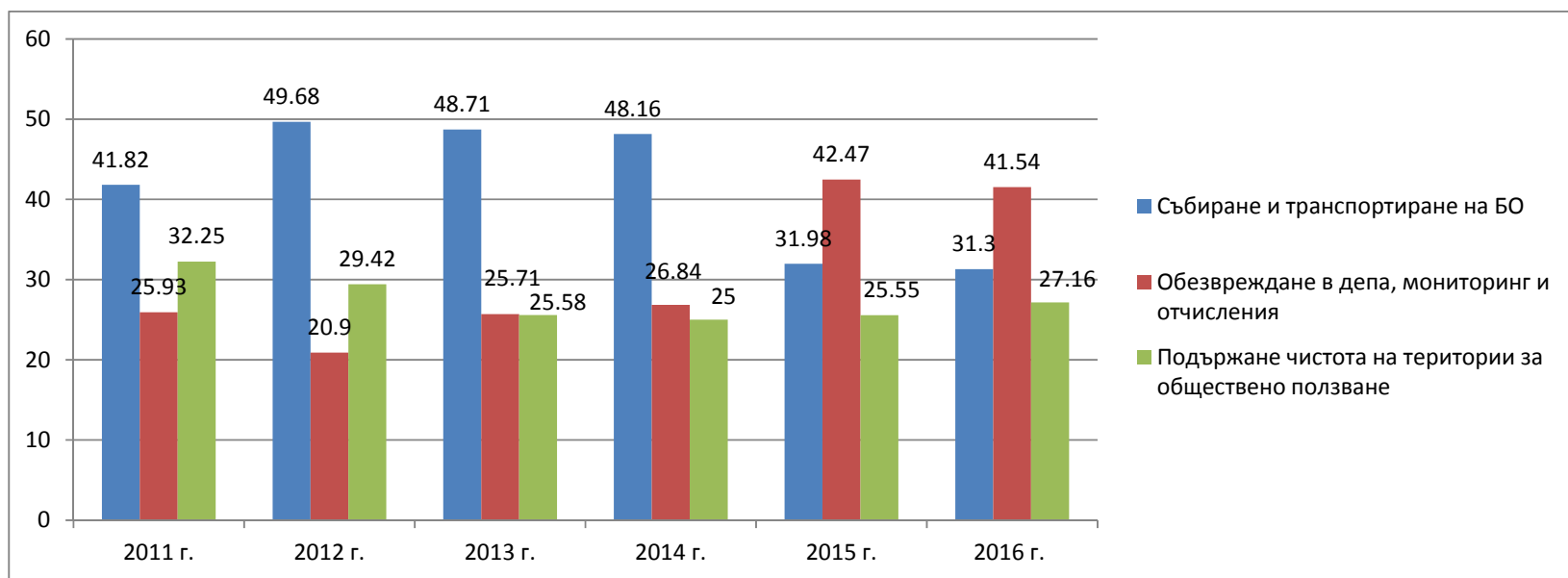
В Таблицы VIII.6-9 и VIII.6-10 по-долу са показани финансовите средства, включени в одобрените от Общински съвет – Разград План-сметки за такса битови отпадъци за периода 2007 г. – 2016 г., по видове дейности – чл.66, ал.1 от Закона за местните данъци и такси.

Таблица VIII.6-9 Одобрени План-сметки за такса битови отпадъци за населените места от Община Разград, 2007 г. – 2016 г.

Дейност	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Разходи за осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други.	329 706	20 577	20 577	190 000	55 000	55 000	10 000	5 000	5 000	5 000
Разходи за събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им.	646 993	759 166	759 166	1 227 441	1 240 441	1 714 549	1 913 812	1 762 357	1 184 871	1 141 918
Разходи за проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл.60 и чл.64 от Закона за управление на отпадъците.	348 544	395 600	395 600	640 000	803 300	744 603	1 015 677	985 106	1 580 033	1 522 562
Разходи за почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.	564 757	659 875	659 875	1 004 986	998 986	1 047 816	1 010 511	917 537	950 565	995 529
ВСИЧКО:	1 890 000	1 835 218	1 835 218	3 062 427	3 097 727	3 561 968	3 950 000	3 670 000	3 720 469	3 665 009

Таблица VIII.6-10 Одобрени План-сметки за такса битови отпадъци за Община Разград, 2011 г. – 2016 г., изразени като процентно съотношение на отделните дейности

Дейност	2011 г.		2012 г.		2013 г.		2014 г.		2015 г.		2016 г.	
	сума, лв.	%	сума, лв.	%	сума, лв.	%	сума, лв.	%	сума, лв.	%	сума, лв.	%
Събиране и транспортиране на БО	1 295 441	41,82	1 769 549	49,68	1 923 812	48,71	1 767 357	48,16	1 189 871	31,98	1 146 918	31,30
Обезвреждане в депа, мониторинг и отчисления	803 300	25,93	744 603	20,90	1 015 677	25,71	985 106	26,84	1 580 033	42,47	1 522 562	41,54
Подържане чистота на територии за обществено ползване	998 986	32,25	1 047 816	29,42	1 010 511	25,58	917 537	25,00	950 565	25,55	995 529	27,16
ВСИЧКО:	3 097 727	100	3 561 968	100	3 950 000	100	3 670 000	100	3 720 469	100	3 665 009	100

Фигура VIII.6-7 Съотношение между разходите за управление на отпадъци по видове дейности, Община Разград, за периода 2011-2016 г. (одобрени план-сметки), %

Този анализ може условно да се раздели на две подгрупи:

- Анализ на съществуващите схеми за събиране на отпадъци и прилагане на принципите „Разширена отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“;
- Анализ на икономическите инструменти, стимули и финансиране в сектора „Управление на отпадъците“ на територията на общината.

Събирането на битовите отпадъци от територията на общината и транспортирането им до Регионално депо – Разград се осъществява от „А.С.А. България“ ЕООД. Дружеството извършва тази дейност въз основа на договор за обществена поръчка по реда на ЗОП.

В Одитен доклад №0200006713 на Сметна палата за извършен одит на администрирането и изразходването на такса битови отпадъци и на възлагането и изпълнението на обществените поръчки в Община Разград за периода от 01.01.2012 г. до 30.06.2013 г. са посочени данни за приходите, разходите и администрирането на дейностите по ТБО. Съгласно констатациите на Доклад на сметна палата при планирането и определянето на ТБО за 2012 г. и за 2013 г. са спазени процедурите и сроковете, регламентирани със Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Въведена е добра практика за обсъждане с местната общност.

С Решение по Протокол №52 от 29.12.2014 г. на Общински съвет – Разград е одобрена план – сметка на разходите по третиране на битовите отпадъци и поддържане чистотата на територията на населените места в Община Разград за 2015 г. в размер на 3 720 469 лв., при намалена честота на извозване на съдовете за събиране и съхраняване на битови отпадъци.

Само дължими отчисления чл.60 и чл.64 от Закона за управление на отпадъците за всеки тон депониран отпадък за 2016 г. са общо в размер 39,86 лв. на тон (36 лв./тон – отчисления по чл.64 ЗУО и 3,86 лв./тон – отчисления по чл.60 ЗУО).

Такса битови отпадъци и разходи за управление на битовите отпадъци на общините

Такса битови отпадъци осигурява основния дял от приходите от такси за общините в България и определя един стабилен процент от общинските бюджетни приходи. Приходите от такса битови отпадъци се характеризират с по-благоприятна динамика в сравнение с общите бюджетни приходи на общините и в частност приходите им от такси, които в кризисния период 2008-2011 г. или спадаха или нарастваха с минимални темпове. В резултат на това расте и дялът на приходите от такса битови отпадъци в общите постъпления от такси за общините, тъй като кризата се отрази драматично върху постъпленията на общините от такса за технически услуги (свързана основно със строителството). Тези изводи са валидни както общо за страната, така и за отделните групи общини в зависимост от броя на тяхното население.

Дължими и внесени обезпечения по чл.60 и чл.64 ЗУО

Таблица VIII.6-11 Дължими и внесени обезпечения и отчисления по чл.60 и 64 от ЗУО¹

	2011	2012	януари- октомври 2013
Дължими обезпечения и отчисления - общо	26 663 200	36 510 407	41 060 848
в т.ч.: по чл.60	7 265 107	8 498 486	5 143 339
по чл.64	19 398 093	28 011 922	35 917 509
Дължими обезпечения и отчисления - средно месечно	2 221 933	3 042 534	4 106 085
в т.ч.: по чл.60	605 426	708 207	514 334
по чл.64	1 616 508	2 334 327	3 591 751
Внесени обезпечения и отчисления - общо	10 195 140	27 412 196	28 807 265
в т.ч.: по чл.60	4 601 921	5 972 939	4 784 365
по чл.64	5 593 220	21 439 257	24 022 900
Внесени обезпечения и отчисления - средно месечно	849 595	2 284 350	2 880 727
в т.ч.: по чл.60	383 493	497 745	478 437
по чл.64	466 102	1 786 605	2 402 290
Внесени/дължими обезпечения и отчисления	38,2%	75,1%	70,2%
в т.ч.: по чл.60	63,3%	70,3%	93,0%
по чл.64	28,8%	76,5%	66,9%

Източник: МОСВ, РИОСВ

От горната таблица е видно, че:

- Нарастването на дължимите отчисления е с много по-малък ръст от ръста на отчисленията за тон отпадък, предвидени в нормативната уредба, което отразява намаляването на отчетените количества депониран отпадък.
- Процентът на изпълнение на задълженията нараства през годините, като през 2012 г. достига до три-четвърти от дължимото.

В случай, че събраните средства в сметката в РИОСВ – Русе са недостатъчни за приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото, общината осигурява остатъка от средствата. Когато след приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото останат средства на общината в сметката в РИОСВ, същите подлежат на възстановяване на общината за извършване на дейности по управление на отпадъците.

Данни за Община Разград

Финансовите средства, заплатени като отчисления по чл.60 ЗУО за рекултивация и мониторинг на Регионално депо – Разград от Община Разград за периода 2011 г. – 2016 г., са както следва:

¹ Данните за 2011 г. не съдържат информация за 23 общини в обхвата на РИОСВ София. Данните за 2013 г. не съдържат информация за 7 общини от Разградска област

Таблица VIII.6-4 Финансови средства (дължими и заплатени) към РИОСВ – Русе по чл.60 ЗУО, лв.

Година	Количество депонирани отпадъци, тон	Дължими отчисления по чл.60 ЗУО (Следва да постъпят в сметка на РИОСВ – Русе)	Преведени отчисления по чл.60 ЗУО, лв. (Постъпили в сметка на РИОСВ – Русе)	Непостъпили в сметка на РИОСВ – Русе отчисления по чл.60 ЗУО, лв
2011	50 463,99	194 790,99	194 790,99	0
2012	52 457,28	202 485,11	202 485,11	0
2013	53 300,38	205 739,46	205 739,46	0
2014	48 005,16	185 299,92	185 299,92	0
2015	49 660,57	191 689,82	189 761,90	1 927,91
2016*	44 122,53	170 312,97	141 066,61	29 246,37
Общо	298 009,91	1 150 318,27	1 119 143,99	31 174,28

*до 30.11.2016 г.

Финансовите средства, акумулирани като отчисления по чл.64 ЗУО за Регионално депо Разград за периода 2011 г. – 2016 г., са както следва:

Таблица VIII.6-5 Финансови средства (дължими и заплатени) към РИОСВ – Русе по чл.64 ЗУО, лв.

Година	Количество депонирани отпадъци, тон	Дължими отчисления по чл.64 ЗУО (Следва да постъпят в сметка на РИОСВ – Русе)	Преведени отчисления по чл.64 ЗУО, лв. (Постъпили в сметка на РИОСВ – Русе)	Непостъпили в сметка на РИОСВ – Русе отчисления по чл.64 ЗУО, лв.
2011	50 463,99	151 391,97	151 391,97	0
2012	52 457,28	472 115,51	472 115,51	0
2013	53 300,38	799 505,70	799 505,70	0
2014	48 005,16	1 056 113,52	1 056 113,52	0
2015	49 660,57	1 390 496,07	1 376 510,69	13 985,38
2016*	44 122,53	1 588 411,08	1 313 833,85	274 577,23
Общо	298 009,91	5 458 033,86	5 169 471,25	288 562,61

*до 30.11.2016 г.

Таблица VIII.6-6 Финансови средства (дължими и заплатени) за отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО към РИОСВ – Русе от ФЛ и ЮЛ, ползващи Регионално депо – Разград, лв.

Година	Количество депонирани отпадъци, тон	Дължими отчисления общо по чл.60 и чл.64 ЗУО (Следва да постъпят в сметка на РИОСВ – Русе)	Преведени отчисления по общо по чл.60 и чл.64 ЗУО, лв. (Постъпили в сметка на РИОСВ – Русе)	Непостъпили в сметка на РИОСВ – Русе отчисления общо по чл.60 и чл.64 ЗУО, лв.
2011	50 463,99	346 182,96	346 182,96	0
2012	52 457,28	674 600,62	674 600,62	0
2013	53 300,38	1 005 245,16	1 005 245,16	0
2014	48 005,16	1 241 413,44	1 241 413,44	0
2015	49 660,57	1 582 185,89	1 566 272,60	15 913,29
2016*	44 122,53	1 758 724,04	1 454 900,46	303 823,58
	298 009,91	6 608 352,11	6 288 615,24	319 736,87

*до 30.11.2016 г.

Таблица VIII.6-12 Дължими и внесени суми за обезпечения към РИОСВ – Русе за депониране на отпадъци на територията на Регионално депо – Разград за периода 2011 г. – 2016 г. по видове ползватели

	Общо дължими отчисления чл.60 и 64 ЗУО, лв.	Постъпили по банкова сметка на РИОСВ – Русе, лв.	Дължими към РИОСВ – Русе, лв.
Община Разград	3 597 754,95	3 597 754,95	0
Община Исперих	1 022 237,23	839 996,11	182 241,12
Община Лозница	268 643,19	211 725,50	56 917,69
Община Самуил	179 807,93	174 983,27	4 824,66
Община Кубрат	530 780,40	530 780,40	0
Община Завет	91 052,26	88 950,04	2 102,22
Община Цар Калоян	180 278,66	110 014,66	70 263,99
Други	737 797,49	734 410,31	3 387,19
Общо	6 608 352,11	6 288 615,24	319 736,87

Изводи:

- ✚ За периода 01.01.2011-30.11.2016 г. Община Разград регулярно превежда по банкова сметка на РИОСВ – Русе определените месечни вноски за обезпеченията / отчисленията по чл.60 и чл.64 ЗУО.
- ✚ Община Разград не дължи обезпечения/отчисления към РИОСВ – Русе за обезвреждане на отпадъци чрез депониране на Регионално депо за неопасни отпадъци Разград, за битовите отпадъци, генерирани от населените места на нейна територия.
- ✚ Към средата на м.февруари 2017 г.:
  - Общините Самуил и Завет имат минимално забавяне на преводите за дължимите обезпечения/отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО;
  - При общините Исперих, Лозница, Кубрат и Цар Калоян се наблюдава тенденция по отношение забавяне превеждането на обезпеченията/отчисленията по ЗУО, като най-сериозно е това на Община Цар Калоян, която не е заплатила 33,5% от дължимите суми по чл.60 и чл.64 ЗУО за 2015 г., както и 100% от сумата за обезпечения/отчисления по чл.чл.60 и 64 ЗУО за 2016 г.

Приходи от такса битови отпадъци (лв./ жител)
--

Данни за страната

Данните показват, че големите общини реализират най-високи приходи на жител. На тях се падат 57-60% от общите приходи от такса битови отпадъци в страната през различните години. Тези общини реализират и най-високи постъпления на един жител. Причините за това са две:

- нарастващо, макар с минимални темпове, население на тези общини;
- по-висок потенциал на тези общини за генериране на постъпления от таксата, изразяващ се в по-висока данъчна оценка на имотите и по-голяма концентрация на фирми в тези общини.

Таблица VIII.6-13 Приходи от такса битови отпадъци по групи общини в България (лв./ жител)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Малки общини (под 10 хил.жители)	22,61	26,85	31,46	34,29	41,46	40,96
Средни общини (10-50 хил. жители)	26,90	32,55	35,79	38,81	44,73	44,88
Големи общини (50-100 хил.жители)	34,19	39,82	41,96	45,58	52,18	48,93
Много големи общини (над 100 хил.жители)	71,14	82,23	92,14	98,30	101,03	91,02
СРЕДНО - България	44,31	52,01	57,84	62,36	67,99	63,55

Източник: НСОБ, МФ, НСИ

Данни за Община Разград

Приходите от таксите за битови отпадъци на територията на Община Разград на жител генерирани отпадъци са показани в следната таблица VIII.6-14.

Таблица VIII.6-14 Приходи от ТБО за Община Разград, лв./жител

	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Приходи от ТБО, лв.	2 404 332	2 766 046	2 889 733	3 030 419	3 429 766	4 037 466
Население, бр. жители	53 918	50 457	49 982	49 424	48 914	48 183
Приходи от ТБО лв./жител	44,59	54,82	57,82	61,31	70,12	83,79

Изводи:

- Приходите от такса битови отпадъци от населението на Община Разград бележат тенденция към увеличаване.
- Процентът от приходите от таксата е съпоставим и малко по-висок за съответния период в сравнение с общините от тази група (средни общини с население под 10-50 хил.души).

Приходи от такса битови отпадъци по групи задължени лица**Таблица VIII.6-15** Структура на приходите от такса битови отпадъци по групи задължени лица (на база извадка от общини)²

	2009		2010		2011		2012	
	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица
Малки общини (под 10 хил.жители)	43,0%	57,0%	44,0%	56,0%	41,7%	58,3%	42,7%	57,3%
Средни общини (10-50 хил. жители)	40,2%	59,8%	39,0%	61,0%	35,6%	64,4%	39,1%	60,9%

² 2009 г. – 188 общини; 2010 г. – 193 общини, 2010 г. – 196 общини; 2011 г. – 197 общини

	2009		2010		2011		2012	
	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица
Големи общини (50-100 хил. жители)	56,0%	44,0%	54,9%	45,1%	54,1%	45,9%	50,9%	49,1%
Много големи общини (над 100 хил. жители)	40,3%	59,7%	39,5%	60,5%	41,8%	58,2%	42,1%	57,9%
СРЕДНО - извадка	44,7%	55,3%	43,8%	56,2%	42,9%	57,1%	43,1%	56,9%

Източник : Анкетно проучване, проведено за целите на разработването на НПУО 2014-2020 г.

Структурата на приходите от такса битови отпадъци е изследвана на базата на анкетното проучване, проведено за целите на разработването на НПУО 2014-2020 г. Резултатите показват по-висок дял на постъпленията от юридически лица в общата структура на приходите от таксата средно за страната, както и при малките, средните и много големите общини. По-високият дял на постъпленията от домакинствата при общините с население в диапазона 50-100 хил. жители се обяснява с факта, че няколко от общините от тази група не са подали информация във въпросника.

Данни за Община Разград

Таблица VIII.6-16 Приходи от ТБО по групи задължени лица за Община Разград

2010 г.		2011 г.		2012 г.		2013 г.		2014 г.		2015 г.	
Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица
909 000	1 495 000	933 000	1 833 000	1 088 000	1 802 000	1 230 000	1 800 000	1 372 000	2 058 000	1 511 000	2 526 000
37,8%	62,2%	33,7%	66,3%	37,6%	62,4%	40,6%	59,4%	40,0%	60,0%	37,4%	62,6%

Изводи:

- Съотношението между приходите от такса битови отпадъци на територията на община Разград по групи задължени лица за последните пет години е относително постоянно, като делът на приходите от:
  - домакинствата варира от 33,7% до 40,6%;
  - юридическите лица варира от 59,4% до 66,3%;
- Структура на приходите от такса битови отпадъци по групи задължени лица (домакинства и юридически лица) е напълно съпоставим с тази на общини със сходно население.

Приходи от такса битови отпадъци на тон генерирани битови отпадъци (лв./тон)

Данни за страната

Таблица VIII.6-17 Приходи от такса битови отпадъци на тон генерирани битови отпадъци (лв./тон) за 255 общини

	2009	2010	2011
Малки общини (под 10 хил. жители)	66,56	94,30	115,85
Средни общини (10-50 хил. жители)	70,22	88,72	111,00
Големи общини (50-100 хил. жители)	80,42	103,28	127,75

	2009	2010	2011
Много големи общини (над 100 хил. жители)	241,84	273,00	316,61
СРЕДНО - България	125,88	155,47	185,50

Източник: НСОРБ, МФ, НСИ

Данни за Община Разград

Приходите от таксите за битови отпадъци на територията на Община Разград на тон генерирани отпадъци е показано в таблица VIII.6-18.

Таблица VIII.6-18 Приходи от ТБО на тон генерирани отпадъци за Община Разград (лв./тон)

	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Приходи от ТБО, лв.	2 404 332	2 766 046	2 889 733	3 030 419	3 429 766	4 037 466
Количество БО, тон	22 648,56	30 405,83	30 027,33	29 992,15	26 655,21	25 564,17
Приходи от ТБО, лв./тон	106,16	90,97	96,24	101,04	128,67	157,93

Изводи:

- Приходите от такса битови отпадъци за Община Разград на тон генерирани битови отпадъци (лв./тон) са съпоставими с данните за средните общини (10-50 хил. жители);
- За 2014 г. и 2015 г. се наблюдава тенденция към увеличаване на приходите от такса битови отпадъци за Община Разград на тон генерирани битови отпадъци (лв./тон), но същите не могат да бъдат съпоставени с тези на сходни общини поради липса на данни в НПУО 2014-2020 г.

Структурата на разходите за управление на отпадъците на общините

Данни за страната

Таблица VIII.6-19 Структура на разходите за управление на отпадъците в общините – извадка от 230 общини

Дейност	2009	2010	2011	2012
Закупуване на съдове за битови отпадъци	5,3%	4,0%	2,8%	2,5%
Сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци	47,1%	49,3%	47,8%	48,1%
Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депа за битови отпадъци	9,7%	9,4%	15,9%	18,3%
Саниране, закриване и рекултивация на стари замърсявания	3,8%	3,8%	2,3%	1,6%
Зимно и лятно почистване	34,1%	33,5%	31,3%	29,5%
ОБЩО	100%	100%	100%	100%

Източник: Анкетно проучване, проведено за целите на разработването на НПУО 2014-2020 г.

Резултатите показват нарастващ дял на разходите за проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депа за битови отпадъци в периода 2011-2012 г. Причината е почти двукратното нарастване на тези разходи в резултат от

усилията на общините за спазване на новите нормативни изисквания, свързани със състоянието на депата за отпадъци, което е в резултат и на въведената екотакса за депониране. Посочените изводи са валидни както средно за цялата извадка, така и за отделните групи общини.

Данни за Община Разград

Таблица VIII.6-20 Структура на разходите за управление на отпадъците в Община Разград, лв.

Дейност	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Съдове за битови отпадъци	1,12	6,20	1,78	1,54	0,25	0,14	0,13	0,14
Събиране и транспортиране на БО	41,37	40,08	40,04	48,13	48,45	48,02	31,85	31,16
Експлоатация депо, включително отчисленията по чл.60 и чл.64	21,56	20,90	25,93	20,90	25,71	26,84	42,47	41,54
Обществена хигиена	35,96	32,82	32,25	29,42	25,58	25,00	25,55	27,16
ВСИЧКО:	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Изводи:

- ✚ Най-голям дял при разходите за управлението на битовите отпадъци на територията на Община Разград (за периода 2009-2014 г.) се пада на дейността „събиране и транспортиране на битови отпадъци”.
- ✚ За последните две години (2015-2016 г.) има тенденция към увеличаване на разходите за експлоатация на депа и този вид разходи като процентно съотношение надхвърля разходите за събиране и транспортиране на битови отпадъци. Това е следствие от увеличаване на разходите за обезвреждане на отпадъците на територията на Регионално депо – Разград, дължащите се на значително увеличаване на отчисленията чл.64 ЗУО.
- ✚ Разходите за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване на Община Разград са съпоставими с тези на останалите общини от същата група, за периода 2009-2012 г., както по отношение на съотношението към останалите видове разходи, финансирани от план-сметката, така и по отношение на наблюдаваната тенденция за намалението им спрямо другите разходи. За последните 8 години процентното съотношение на разходите за зимно и лятно почистване са намалели с близо 10% спрямо останалите компоненти на такса битови отпадъци, което се дължи на увеличаването на разходите за отчисления.
- ✚ Разходите за дейностите, които се финансират от приходите от такса битови отпадъци в Община Разград:
  - Закупуване на съдове за битови отпадъци;
  - Сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци;
  - Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депа за битови отпадъци (в т.ч. Санитарно, закриване и рекултивация на стари замърсявания);

- Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване (Зимно и лятно почистване)

са напълно съпоставими с този вид разходи за останалите общини (особено за края на периода, за който са налични данни – 2012 г.).

Съотношение между приходите и разходите, свързани с управление на отпадъците

Данни за страната

Значителна информация за оценка на системата за управление на отпадъците дава анализът на съотношението между приходите и разходите, свързани с тази дейност.

Таблица VIII.6-21 Покритие на разходите за управление на отпадъците в общините с приходи от такса битови отпадъци

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Малки общини (под 10 хил. жители)	0,96	0,81	0,97	1,19	1,28	1,08
Средни общини (10-50 хил. жители)	1,13	0,92	0,98	1,08	1,17	1,02
Големи общини (50-100 хил. жители)	1,20	1,06	1,15	1,04	1,08	1,05
Много големи общини (над 100 хил. жители)	1,24	1,24	1,27	1,48	1,37	1,30
СРЕДНО – България	1,19	1,10	1,17	1,29	1,27	1,17

Източник: Национално сдружение на общините в Република България (НСОРБ)

Данните показват, че общините в страната събират повече постъпления от такса битови отпадъци, отколкото изразходват като разходи за управлението на отпадъците. Това не е валидно единствено за малките общини и то само в началото на разглеждания период.

Предвид целевия характер на приходите от таксата и невъзможността те да бъдат изразходвани за услуги различни от тези, свързани с управлението на отпадъците, можем да направим заключението, че общините разполагат с достатъчно средства за финансиране на услугата по управление на отпадъците.

Данни за Община Разград

Таблица VIII.6-22 Покритие на разходите за управление на отпадъците в общините с приходи от такса битови отпадъци за Община Разград

	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Приходи от ТБО, лв.	2 766 046	2 889 733	3 030 419	3 429 766	4 037 466
Разходи за ТБО, лв.	2 663 973	3 426 277	3 878 583	3 187 125	3 227 822
Покритие на разходите	103,8%	84,3%	78,1%	107,6%	125,1%

Изводи:

- ✚ Покритието на разходите за управление на отпадъците с приходи от такса битови отпадъци в Община Разград е съпоставимо с тези на останалите общините. Единствено за 2015 г. приходите са надвишили разходите за дейностите, които се финансират от ТБО с 25% спрямо планираните, което се дължи на високата събираемост, в т.ч. на недоборите от предходни години.
- ✚ Одобрените План-сметки за такса битови отпадъци на Община Разград като цяло са балансирани.
- ✚ Разходите за дейностите по управление на битови отпадъци в Община Разград се покриват от приходите от такса битови отпадъци, с изключение на периодът 2012-2013 г., когато се е налагало дофинансиране от общия бюджет на общината.
- ✚ През 2012 г. и 2013 г. извършените разходи за предоставяне на услугите по чл. 62 ЗМДТ са в по-голям размер от постъпилите приходи от местната такса.
- ✚ Сумите за дължимият размер на ТБО, формиран от облога за годината и недобора от предходните години, за 2012 г. и 2013 г. са със 78.2 на сто – за 2012 г. и с 93.5 на сто за 2013 г. по-големи от планираните постъпления от ТБО по бюджетите на Общината за съответната година.
- ✚ През 2012 г. и 2013 г. се наблюдава нарастване на размера на несъбраните приходи от ТБО (към 31.12.2012 г. са 43.3 на сто от дължимите за годината).
- ✚ За 2012 г. и 2013 г. причините за планираните по бюджетите приходи от ТБО в размер, по-малък от дължимия, както и за наличието на несъбрани вземания са: изпълнението на процедурите по принудително събиране от различни институции, което ги забавя; наличието на ликвидирани фирми и фирми в несъстоятелност; липсата на актуални адреси; невнасянето на ТБО от физически лица и други.
- ✚ От общинска администрация са предприети своевременни действия в насока увеличаване на събираемостта (Сформиран е екип, отговорен за обезпечаването на вземанията, въведен е програмен продукт. Създадена е организация за постъпване на приходите по бюджета чрез плащания по банков път и в брой на касите на общината и населените места. Посредством писмени уведомления, местните средства за масова информация и електронния сайт на общината са разпространени съобщения за сроковете и начините за плащане на задълженията. Изпратени са покани за доброволно изпълнение на данъкоплатци с просрочени задължения. На Националната агенция за приходите са предоставени актове за образуване на производство по принудително изпълнение).

VIII.6.3. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

Въз основа на анализа могат да се формулират следните по-важни **изводи**:

✓ В България и в частност в населените места от община Разград не съществува истинска система „плащане при изхвърляне”, тъй като потребителите на услугата, свързана с управлението на битовите отпадъци, не плащат на база количество на изхвърлените от тях отпадъци;

✓ Заплащането на такса, чийто размер е определен на база, различна от количеството на изхвърлените отпадъци, на практика не създава стимул на населението да изхвърля по-малко количество отпадъци;

✓ Бизнесът заплаща повече на количество, генерирани отпадъци, в сравнение с населението. Това води и до натиск от страна на бизнеса и въвеждането на новите нормативни промени в ЗМДТ, свързани с механизма за определяне размера на такса битови отпадъци;

✓ Към настоящия момент размерът на такса битови отпадъци за Община Разград е поносим за населението;

✓ За периода 01.01.2011-30.11.2016 г. Община Разград регулярно превежда по банкова сметка на РИОСВ – Русе определените месечни вноски за обезпеченията / отчисленията по чл.60 и чл.64 ЗУО;

✓ Община Разград не дължи обезпечения/отчисления към РИОСВ – Русе за обезвреждане на отпадъци чрез депониране на Регионално депо за неопасни отпадъци Разград, за битовите отпадъци, генерирани от населените места на нейна територия;

✓ Приходите от такса битови отпадъци за Община Разград на тон генерирани битови отпадъци (лв./тон) са съпоставими с данните за средните общини (10-50 хил.жители). Данните за Община Разград за 2014 г. и 2015 г. показват тенденция към увеличаване на приходите от такса битови отпадъци за Община Разград на тон генерирани битови отпадъци (лв./тон);

✓ Събираемостта на такса битови отпадъци от населението на Община Разград бележи тенденция към увеличаване;

✓ Разходите за дейностите по управление на битови отпадъци в Община Разград за последните години се покриват в голяма степен от приходите от такса битови отпадъци, т.е. план-сметката за такса битови отпадъци на Община Разград е балансирана;

✓ Съотношението между приходите от такса битови отпадъци на територията на община Разград по групи задължени лица за последните пет години е относително постоянно, като делът на приходите от домакинствата варира от 33,7% до 40,6%, а за юридическите лица – от 59,4% до 66,3%. Структурата на приходите от такса битови отпадъци по групи задължени лица (домакинства и юридически лица) е напълно съпоставим с тази на общини със сходно население;

✓ Разходите за дейностите, които се финансират от приходите от такса битови отпадъци в Община Разград са съпоставими с този вид разходи за останалите общини;

✓ За последните две години (2015-2016 г.) има тенденция към увеличаване на разходите за експлоатация на депа за сметка на намаляването на разходите за събиране и транспортиране на битови отпадъци и поддържане чистотата на териториите за обществено ползване. Това е следствие от увеличаване на разходите за обезвреждане на отпадъците на територията на Регионално депо – Разград, дължащите се на значително увеличаване на отчисления по чл.64 ЗУО;

✓ При планирането и определянето на ТБО Община Разград спазва процедурите и сроковете, регламентирани със Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Въведена е добра практика за обсъждане с местната общност;

✓ Общинска администрация Разград е предприела действия в насока увеличаване на събираемостта на несъбраните приходи от дължимата към общината такса битови отпадъци;

✓ За да бъде запазен размера на таксата за битови отпадъци (при прогресивно нарастване на размера на отчисленията по чл.64 ЗУО и др.) е необходимо да се докаже изпълнение на цели на ниво регион Разград, което ще се реализира посредством намаляване количествата отпадъци, постъпващи за обезвреждане на територията на Регионално депо – Разград в следствие на изградени съоръжения и инсталации за оползотворяване на отпадъци (Инсталация за сепариране на битови отпадъци, Инсталации за оползотворяване на биоразградими отпадъци и др.);

✓ Загубата на вторични ресурси при закриването и рекултивацията на стари общински депа без оползотворяване на поне част от отпадъците е слаба страна на управлението на отпадъците;

✓ Данните за утайките от ПСОВ показват, че има възможност близо 100% от тях да бъдат оползотворени в земеделието и при рекултивацията на нарушени терени;

Въз основа на анализа могат да се формулират следните по-важни **препоръки**:

✓ Изчисляването и заплащането на такса битови отпадъци да се извършва според количеството генерирани битови отпадъци – след приемане на *Методика за изготвяне на план-сметката с необходимите разходи за дейностите и за видовете основи, които служат за определяне на размера на таксата за битови отпадъци*, която Министерски съвет съвместно с НСОРБ ще разработи и ще внесе в Народното събрание;

✓ Общинска администрация Разград да предприеме действия, насърчаващи населението, в т.ч. и чрез финансови стимули, да намалява количеството генерирани битови отпадъци и/или да предотвратява образуването на отпадъци (компостиране на място и др.).